

נוספות בדין זה המובאות בבירייתא.

ב. דעת בית הלל.

לדעת בית הלל, מאחר שהנזירות היא הפרישה מהיוצא מגפן היין, ככתוב, "פל
ימי נזרו מכל אֶשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן מִיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד וְגַל לֹא יֵאָכֵל" (במדבר ו' ד'), לפיכך
האומר "הריני נזיר מן הגרוגרות" או "מן הדבילה" לא קיבל עליו נזירות ואינו
נזיר.

ג. דעת בית שמאי לפי דברי רבי יהודה.

אמנם כן, מאחר שהנזירות היא הפרישה מהיוצא מגפן היין, האומר "הריני
נזיר מן הגרוגרות" או "מן הדבילה", לא קיבל עליו נזירות כלל, אבל נאסר
בגרוגרות ודבילה, שכן כשאמר "הריני נזיר מגרוגרות" או "מדבילה", הרי
הוא כאומר "הריני נזיר מגרוגרות" או "מדבילה", ונאסר בהם^א.

ד. דעת בית שמאי לפי דברי תנא קמא.

אף על פי שהנזירות היא הפרישה מכל היוצא מגפן היין ולא משאר דברים,
האומר "הריני נזיר מן הגרוגרות" או "מן הדבילה", גם כן נעשה נזיר.

והלן יתבארו בעזה"י טעמי החכמים הללו.

והנה בתוספתא מבואר, שבית שמאי ובית הלל נחלקו בדין כינויי כינויים של נזירות.
שכן מבואר בירושלמי, ש"דבילה" הוא כינויי כינויים לנזירות, משום שיש בני אדם
הקוראים לדבילה תירוש. ולדעת בית הלל, המקבל עליו נזירות בלשון כינויי כינויים,
לא נעשה נזיר, ולדעת בית שמאי [כפי דברי תנא קמא], המקבל עליו נזירות בלשון
כינויי כינויים, נעשה נזיר.

אולם בסוגייתנו ביארו באופן אחר במה נחלקו החכמים הללו.

דעת בית שמאי, שלעולם אין אדם מוציא דבריו לבטלה [כדעת רבי מאיר
המובאת לעיל], ומאחר שאדם יודע שאין נזירות מגרוגרות, כשאמר "הריני
נזיר", בוודאי היתה כוונתו לקבל עליו נזירות גמורה מייק, ומה שסיים אחרי
כן "מן הגרוגרות", אין זה פירוש לדבריו הראשונים, אלא התחרט מדבריו
הראשונים, ובא לחזור בו מהם, ואף שיש דברים שאדם יכול לחזור בו מהם
תוך כדי דיבור, דעת בית שמאי, שמקבלת נזירות אינו יכול לחזור בו אפילו
תוך כדי דיבור, שכן לדעת בית שמאי אין שאלה בהקדש, כלומר המקדיש דבר
אינו יכול להישאל לחכם על כך, לבטל ההקדש, כי לדעתם הקדש חל גם
בטעות, ואם כן אפילו ימצא לו חכם פתח, שעל ידו התברר שהקדיש בטעות,
ההקדש חל, והוא הדין לנזירות, שנאמר בה לשון הקדש, "קִדְשׁ יִהְיֶה" (במדבר ו'
ה'). וכשם שאין נשאלים על הנזירות, כך אי אפשר לחזור בו תוך כדי דיבור,
ומאחר שמתחילה, כשאמר "הריני נזיר", קיבל עליו נזירות, הרי זה נזיר^ב.

^א ואם תאמר, והא איהו נזיר קאמר, ואיך יהיה נזיר. ויש לומר, דנזיר לשון הפרשה, וכאילו אמר
הריני פרוש מן הגרוגרות. [ו] ואם תאמר, והא בנדרים מוכח, דלרבי יהודה, אם אמר קרבן, לא הוי
נדר בקרבן, עד שיאמר קרבן בכ"ף. ויש לומר דהני מילי כשלא אמר עלי, אלא "יכר זה קרבן",
אבל כי אמר "ככר זה עלי קרבן" אין צריך לומר כ"ף. [תוס'].
^ב אי לא אמרינן בית שמאי כרבי מאיר סבירא להו ... אין יכול לתרץ ולומר דקסבר דאין שאלה,
דלא אמרינן אין שאלה אלא היכא דחל הקדש רגע אחד, שוב אין מועיל בו שאלה, אבל הכא נדרו
ופתחו עמו הוא, ולא חל עליה נזירות אפילו רגע אחד, להכי חוזר ואומר בית שמאי כרבי מאיר,
דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה, והרי חל הנדר רגע אחד, וכי אמר "מגרוגרות" הוה ליה כבא
לאיתשולי, ובית שמאי סבירא להו דאין שאלה להקדש. [תוס'].

מסכת נזיר

פרק שני הריני נזיר

דף ט'

"ערך כלי עלי"

האומר "דמי עלי", מתחייב להקדש ממון, כפי מה שהוא שווה להימכר בשוק.
אבל האומר "ערכי עלי", מתחייב להקדש ממון לפי שנתיו, כפי הערך הקצוב
לו בתורה בפרשת ערכין, בין שהוא שווה הרבה יותר, ובין שהוא שווה הרבה
פחות.

ערך נקבה	ערך זכר	0 - חודש
0 שקלים	0 שקלים	חודש - 5 שנים
3 שקלים	5 שקלים	5 שנים - 20 שנה
10 שקלים	20 שקלים	20 שנה - 60 שנה
30 שקלים	50 שקלים	60 שנה - מעלה
10 שקלים	15 שקלים	

ונחלקו חכמים מה הדין כשאמר "ערך כלי עלי".

לדעת חכמים, מאחר שבפרשת ערכין לא קצבה תורה ערכין לכלים, האומר
"ערך כלי עלי", לא אמר כלום, ואינו מתחייב בכך דבר.

ולדעת רבי מאיר, אין אדם מוציא דבריו לבטלה, ומאחר שהאומר "ערך כלי
עלי", יודע שאין ערך לכלי, ודאי כוונתו לנדר דמים, כאילו אמר "דמי כלי
עלי", ולכן מתחייב לשלם את שווי הכלי.

שני לשונות סותרים

לדעת רבי מאיר – מי שאמר על בהמה מסוימת, "הרי זו תמורת עולה תמורת
שלמים", נעשית אותה בהמה תמורת עולה כתחילת דבריו, כי כשדבריו
סותרים זה את זה, תפוס לשון ראשון, שהוא העיקר, ולו נתכוון תחילה, [ומה
שאמר אחר כך, רצה לחזור בו מדבריו ואינו יכול].

ולדעת רבי יוסי – אם נתכוון מתחילה שאותה בהמה תהא גם תמורת עולה
וגם תמורת שלמים, [והסיבה שתחילה אמר את האחד ואחר כך את השני, כי אי
אפשר לומר את שני הדברים בבת אחת], גם בגמור דבריו אדם נתפס, וכל מה
שאמר קיים, וממתין לבהמה עד שיהא בה מום, ומוכרה, ומביא בדמיה חציה
עולה, ובדמי חציה שלמים.

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה

[כדעת המשנה]

במשנתנו הובאו שלוש דעות, בדין האומר, "הריני נזיר מן הגרוגרות" או "מן
הדבילה", ומתחילה נכתוב דעות אלו וטעמיהם, ובהמשך יובאו בעזה"י דעות

המתנדב מנחה שלא כהלכתה

מנחת נדבה היא לכל הפחות עשרון סולת חיטים בלולה בשמן וטעונה לבונה. ונחלקו חכמים, מה הדין כשאמר אדם "הרי עלי מנחה מן השעורים", או "הרי עלי מנחה קמח", או "הרי עלי מנחה בלא שמן ולבונה", או "הרי עלי מנחה חצי עשרון".

לדעת רבי שמעון, פטור מלהביא מנחה, משום שלא התנדב כדרך המתנדבים, וכל שאינו יכול להביא מנחה כפי שאמר, אינו מביא כלל.

ולדעת תנא קמא, אף על פי שהתנדב מנחה שלא כהלכתה, התחייב להביא מנחה, ומאחר שהתחייב, מביאה כהלכתה, כלומר (א) עשרון שלם. ואם התנדב עשרון ומחצה, יביא שני עשרונים. (ב) סולת ולא קמח. (ג) חיטים ולא שעורים. (ד-ה) בשמן ולבונה.

לדברי חזקיה, דינו של תנא קמא הוא כדעת בית שמאי, שאין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכשאמר "הרי עלי מנחה", לא הוציא דבריו לבטלה אלא נתכוון למנחה כהלכתה, ונתחייב בה, וכשהוסיף "מן השעורים", נתכוון לחזור בו, ומאחר שאין שאלה בהקדש, אינו יכול לחזור בו, ולכן מביא מנחה כהלכתה. וכן הדין כשאמר "הרי עלי מנחה מן העדשים", מתחילה כשאמר "הרי עלי מנחה", נתחייב להביא מנחה, וכשסיים "מן העדשים", כוונתו היתה לחזור בו מדבריו הראשונים, ואין בידו, והרי זה מביא מנחה כהלכתה. וכל זה כבית שמאי, אבל לדעת בית הלל, בין כשסיים "מן השעורים", ובין כשסיים "מן העדשים", אינו מביא מנחה כלל.

ולדברי רבי יוחנן, דינו של תנא קמא הוא כדברי הכל, ובאופן שאמר, כוונתי היתה להבאת מנחה כהלכתה, אלא שטעיתי, שהייתי סבור, כשם שמנחת עומר ומנחת קנאות באה משעורים, כך מנחת נדבה באה משעורים², ואם הייתי יודע שאין הדבר כן, הייתי אומר "הרי עלי מנחה מהחיטים". ודווקא כשסיים בדברים אלו, שיש מקום לטעות בהם, כי יש מנחות הבאות כן, יש לתלות סיום דבריו בטעות, וחייב מנחה, אבל אם אמר "הרי עלי מנחה מהעדשים", בוודאי לא טעה בכך, וכוונתו היתה לדבר שאי אפשר, ואינו חייב מנחה.

והנה מתוך כך שנשנה דין זה באופן שאמר, "הרי עלי מנחה מן השעורים", היה נראה לחזקיה, שמסתבר כדברי רבי יוחנן, שרק באופן הזה אמרו חכמים שמתחייב מנחה, שכן אם כדבריו של חזקיה עצמו, שגם כשאמר "הרי עלי מנחה מהעדשים" הוא מתחייב מנחה, היה לתנא לשנות כן, ולפיכך בא חזקיה לחזור בו מדבריו הראשונים, ולומר כדברי רבי יוחנן.

ורבי יוחנן אמר לו, שמזה אין ראייה, כי אפשר שנקט התנא "מן השעורים", משום שהוא חידוש גדול יותר. שכן כשאמר, "הרי עלי מנחה מן העדשים", בוודאי היה יודע שאי אפשר, ואם כן לא בא לפרש דבריו, אלא לחזור בו, שמתחילה נתכוון להביא מנחה, וחזר בו לומר מן העדשים, ודין פשוט הוא שאינו יכול לחזור בו [לפי דברי בית שמאי], משום תפוס לשון ראשון, ואין שאלה בהקדש. אבל כשאמר "הרי עלי מנחה מן השעורים", אפשר שכן היתה כוונתו מתחילה, כשאמר "הרי עלי מנחה", למנחה משעורים, ואם כן, מעולם

ודעת בית הלל, שזה שאמר "הריני נזיר מן הגרוגרות", גמר דבריו הם העיקר, שכן מתחילה כשאמר "הריני נזיר", נתכוון למה שסיים, וסיום דבריו הם פירוש של תחילת דבריו, שהנזירות היא מהגרוגרות, ואינה כלום, [ואף לדעת רבי מאיר, שאמר, לענין תמורת עולה תמורת שלמים, תפוס לשון ראשון, אין זה אלא כשהלשונות סותרים זה את זה, אבל כשסיום דבריו הוא פירוש של תחילת דבריו, גם הוא מודה, שבגמר דבריו אדם נתפס], ומאחר שאין נזירות מגרוגרות, לא אמר כלום, ואינו נזיר, [ואף לדעת רבי מאיר, שאמר לענין ערך כלי, אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכוונתו לדמי הכלי, אין זה אלא במקום שניתן לפרש דבריו שלא יהיו לבטלה, שפעמים אדם קורא לשווי, "ערך", ואם כן כשאמר "ערך כלי", נתכוון לדמי הכלי, אבל נזירות מן הגרוגרות, על כרחך אין לפרשה באופן אחר, אלא שהוציא דבריו לבטלה]. ואף כשמתחילה כשאמר "הריני נזיר" התכוון לנזירות, כיון שחזר בו תוך כדי דיבור, וסיים "מן הגרוגרות", הרי הוא כמוצא פתח לנדרו, וכיון שהיו הפתח והחרטה תוך כדי דיבור לנדר, לא חל כלל, כי לדעתם יש שאלה בהקדש ובנזירות³. ומכל מקום גם בגרוגרות לא נאסר, כי לא נדר מהם כדרך הנודרים [כדעת רבי שמעון בהמשך], שהיה לו לומר לשון "קונם", ולא לשון "נזירות".

ולדברי רבי יהודה, מודים בית שמאי ובית הלל, שהאומר, "הריני נזיר מן הגרוגרות" או "מן הדבילה", אינו נזיר. ומחלוקתם היא רק אם נאסר בגרוגרות ודבילה משום נדרי איסור. דעת בית הלל כנ"ל שאינו נאסר בהם כי לא נדר כדרך הנודרים. ודעת בית שמאי, שנאסר בהם, כי גם נזירות לשון נדר היא, שהנזירות היא לשון הפרשה, כאוסר עצמו בדבר.

עד כאן דעות החכמים הנ"ל, כפי שהובאו במשנתנו, וכפי שנתבאר טעמיהם בגמרא. ובברייתא הובאו דברי רבי נתן, שהעמיד את מחלוקת בית שמאי ובית הלל באופן אחר.

ללשון ראשון בגמרא, כך נחלקו בית שמאי ובית הלל לפי דברי רבי נתן. לדעת בית שמאי, האומר "הריני נזיר מן הגרוגרות", אמר שני דברים, (א) קיבל עליו נזירות, כדעת רבי מאיר, שאין אדם מוציא דבריו לבטלה, (ב) אסר עצמו בגרוגרות, כדברי רבי יהודה, שדבריו מועילים גם לענין נדר. ולדעת בית הלל, נזירות לא קיבל עליו, אבל אסר עצמו בגרוגרות, כדברי רבי יהודה.

וללשון שני בגמרא, כך נחלקו בית שמאי ובית הלל לפי דברי רבי נתן. לדעת בית שמאי, האומר "הריני נזיר מן הגרוגרות", נזירות לא קיבל עליו, אבל אסר עצמו בגרוגרות. ולדעת בית הלל, לא קיבל עליו נזירות, ולא אסר עצמו בגרוגרות, כמבואר במשנתנו. וזה כפי שהעמיד רבי יהודה את מחלוקתם.

הריני נזיר מן הגרוגרות			
נדר	נזיר		
לא	כן	בית שמאי	תנא קמא של משנתנו
לא	לא	בית הלל	
כן	לא	בית שמאי	רבי יהודה
לא	לא	בית הלל	
כן	כן	בית שמאי	ל"ק של רבי נתן
כן	לא	בית הלל	
כן	לא	בית שמאי	ל"ב של רבי נתן
לא	לא	בית הלל	

² בתחילת דברי התוס' משמע שטעמם של בית הלל משום חזרה ולאחר מכן ביארו שטעמם של בית הלל משום שמפרש דבריו. וכבר נתקשו בהם המפרשים. ומצאתי במהדו"ק שלי שכתבתי באופן הני"ל שבין אם נתכוון לחזרה ובין אם נתכוון לפרש אינו נזיר. ויל"ע בדבר.

³ וכן בקמח ובשמן ובלבונה טעה במנחת קנאות, וכן בחצי עשרון של כהן גדול, ולא ידע שצריך להביא עשרון שלם. [עיי' תוס'].

לא היה כאן הקדש כהלכתו, ושמה לא יתחייב מנחה, ולפיכך לימד התנא,
שגם באופן הזה מתחייב מנחה כהלכתה, שאין אדם מוציא דבריו לבטלה.

ולבסוף נתקיים התנאי, ועמדה הפרה מאיליה.
ג. פירוש שלישי בתוס'.

דף י'

אמרה פרה הריני נזירה

מבואר במשנתנו, שנחלקו בית שמאי ובית הלל, בדינו של מי שאמר, "אמרה
פרה הריני נזירה אם עומדת אני", או "אמר הדלת הזה הריני נזירה אם נפתח
אני", האם יש בדברים אלו קבלת נזירות או לא. ואמנם המשנה כמו שהיא
שנויה תמוהה היא, שכן פרה ודלת אינם מדברים, והיאך אמר זה דברים
שאמרו פרה ודלת. ולפיכך ביארו את המשנה באופנים אחרים, כפי שיתבאר
בעזה"י להלן.

ביאור משנתנו כדברי רמי בר חמא

הביאור הראשון למשנתנו, אמרו רמי בר חמא, והובאו בתוס' שלושה פירושים
לדבריו.

א. פירוש ראשון בתוס' ופירוש מהר"ף נ"ע.

**ראה אדם פרה רבוצה, ואמר, ברביצתה של פרה זו נראית היא כאומרת,
שאינה יכולה לעמוד מעצמה, וכדי לחזק דבריו, לומר, שבאמת לא תוכל
לעמוד מעצמה, אמר, "הריני נזירה אם עומדת מאיליה", כלומר נזיר אני
מבשרה, אם תצליח לעמוד בעצמה, ולבסוף נתקיים תנאי שלו, ועמדה הפרה
מאיליה.**

כן הוא משמעות הפירוש הראשון ומשמעות דברי מהר"ף נ"ע, אלא שיש חילוק ביניהם
היאך מתפרשת המשנה באופן מילולי. לפי הפירוש הראשון, כך מתפרשת המשנה,
"אמר" הרואה את הפרה הרבוצה, "אמרה פרה זו", כלומר סבורה בלבה שאינה יכולה
לעמוד מאיליה^א, "הריני נזירה אם עומדת". ולפי פירוש מהר"ף נ"ע כך מתפרשת
המשנה, "אמר" הרואה את הפרה הרבוצה, "אמרה פרה הריני נזירה אם עומדת אני",
כלומר נראית הפרה כאינה יכולה לעמוד, עד שאומרת אהא נזירה אם אעמוד, ואף
"אני" אהא נזיר אם תעמוד מאיליה.

ב. פירוש הר"ר יוסף איש ירושלים.

**ראה אדם פרה רבוצה, ואמר, כמדומה אני שאמרה פרה זו, הריני נזירה אם
עומדת, שהיא רוצה לעמוד ואינה יכולה, ומקבלת על עצמה נזירות אם יתמלא
מבוקשה, שתעמוד, הנני משלים דבריה, ואהיה נזיר מבשרה אם תעמוד,**

^א ולא שהפרה עצמה מחשבת כן, שהרי אין לה דעת לסבור ולחשב, אלא כלומר בני אדם העוברים
ורואים אותה רבוצה כל כך בכה, סבורים בלבם לומר כן. ולפי שהרואה הפרה חושב כן בלבו על
הפרה, לפיכך תולה המחשבה בפרה עצמה, כמו "והאניה חשבה להשבר" (יונה א), ולא שהאניה
חשבה כן, אלא האדם הרואה האניה חושב עליה להשבר, ותולה הפסוק המחשבה באניה, הי"נ
תולה המחשבה בפרה. [תוס'].

^ב "אני" צריך לדחוק ולפרש שמוסב על האדם המקבל הנזירות, והכי קאמר "אם עומדת מאליה
אני נזיר מבשרה", ואף על גב דכבר אמר "הריני נזירה", כפל מלה הוא על האדם המקבל הנזירות.
[תוס'].

שאים היינו למדים דין זה רק במקבל עליו נזירות מגרוגרות, היה מקום לומר
שדווקא באופן הזה אמרו בית שמאי שהוא נזיר, כי התכוון לענבים ונתחלפו
לו ענבים בגרוגרות, שאלו ואלו הם פירות, אבל המקבל עליו נזירות מבשר
פרה, אינו נזיר, ולכן לימדו, שגם המקבל עליו נזירות מבשר פרה, נעשה נזיר.

ואם היינו למדים דין זה רק במקבל עליו נזירות מבשר פרה, היה מקום לומר
שדווקא באופן הזה אמרו בית שמאי שהוא נזיר, כי בשר ויין שהם עיקרי
הסעודה רגילים להחליף ביניהם, והוא התכוון לשתיית יין, ואם כן קיבל
נזירות מיין, אבל המקבל עליו נזירות מגרוגרות, אינו נזיר, ולכן לימדו, שגם
המקבל עליו נזירות מגרוגרות נעשה נזיר².

ואם היינו למדים דין זה במקבל עליו נזירות מגרוגרות או מבשר, היה מקום
לומר שדווקא באופנים הללו אמרו בית שמאי שהוא נזיר, כי שני אלו
מתחלפים ביין כפי שנתבאר, אבל המקבל עליו נזירות מדלת, אינו נזיר, ולכן
לימדו, שגם המקבל עליו נזירות מדלת נעשה נזיר.

ולא היה די לומר דין זה רק במקבל עליו נזירות מדלת כי אז היה מקום לומר
שרק באופן הזה נחלקו עליהם בית הלל ואמרו שאינו נזיר כי אין מחלפים בין
דלת ליין אבל בבשר פרה או בגרוגרות מודים הם.

ואם כן לכך שנו את כל שלושת הדינים. נזירות מדלת, לרבותא של בית שמאי,
שאף כשאין מחלפים הדבר ביין, יש כאן קבלת נזירות. וגרוגרות ובשר פרה
לרבותא של בית הלל, שאף שיש בכל אחד מהם צד להחליפו ביין, אין כאן
קבלת נזירות.

² ואם תאמר ולפיכך בבשר לחודיה, בלא עמידת הפרה, וליזלו לשיטתו. ויש לומר דאין הכי נמי,
אלא אנב אורחיה קא משמע לן דכוונתו שעמדה רצונו לומר מאליה. ולקמן מפרש שזהו בכלל
קושיית הש"ס, דפריך אשינוייה דרמי בר חמא. [תוס'].

ולדעת בית הלל, דעתו היתה שתעמוד הפרה בכל אופן שהוא, ומאחר שמכל מקום עמדה, נתקיים רצונו שתעמוד, ואינו נזיר.

והקשו על כך, שכן בהמשך המשנה מבואר, שלדברי רבי יהודה, לא אמרו בית שמאי שהאומר כן נעשה נזיר, אלא שאסר הפרה עליו באיסור קונם, ואם המשנה מדברת באופן שאמר בפירוש "הריני נזיר מן היין אם לא תעמוד", מדוע תהא הפרה אסורה בקונם ולא יהא נזיר, הלא קיבל נזירות ולא איסור.

ג. הריני נזיר מבשרה.

ומסקנת הסוגיה, שלדברי רבא, כך הוא ביאור משנתנו.

היתה פרתו רבוצה בחוזק, עד שנראה שאי אפשר להעמידה, ואמר, אף שאין רצוני להיות נזיר, מכל מקום, **אם לא עמדה**¹, הריני נזיר מבשרה, **ולבסוף מעצמה**, קודם שהעמידה הוא.

לדעת בית שמאי, (א) דעתו היתה, שיהא נזיר מבשרה אם לא יעמידנה בעצמו, ומאחר שעמדה מעצמה ולא הוא העמידה, נתקיים התנאי, והרי זה נזיר מבשרה. (ב) והמקבל עליו נזירות מבשר פרה, הרי זה נזיר גמור, כדין מקבל עליו נזירות מגורגרות, כפי שנתבאר בדברי רמי בר חמא.

ולדעת בית הלל, (א) המקבל עליו נזירות מבשר פרה אינו נעשה נזיר. (ב) ואפילו אם המקבל עליו נזירות מבשר פרה היה נעשה נזיר כדברי בית שמאי², מכל מקום כשקיבל עליו הנזירות באופן הנ"ל, שאמר "אם לא עמדה", דעתו היתה שתעמוד הפרה בכל אופן שהוא, ומאחר שמכל מקום עמדה, נתקיים רצונו שתעמוד, ואינו נזיר.

ורבא הקשה על דברי רמי בר חמא, כי לא נאמר במשנה "עמדה מאיליה", אלא רק "אם עומדת", ולא מאיליה³.

ביאור משנתנו כדברי רבא

שלושה אופנים נאמרו בגמרא היאך ביאר רבא את משנתנו.

א. הפרה תהא קרבן.

מתחילה אמרו, שלדברי רבא, כך הוא ביאור משנתנו.

היתה פרתו רבוצה בחוזק, עד שנראה שאי אפשר להעמידה, ואמר, אף שאין רצוני להקדישה, מכל מקום, **אם לא עמדה**, הרי היא קרבן², **ולבסוף עמדה מעצמה**, קודם שהעמידה הוא.

לדעת בית שמאי, דעתו היתה שתהא קרבן אם לא יעמידנה בעצמו, ומאחר שעמדה מעצמה ולא הוא העמידה, נתקיים התנאי, והרי היא קרבן.

ולדעת בית הלל, דעתו היתה שתעמוד הפרה בכל אופן שהוא, ומאחר שמכל מקום עמדה, נתקיים רצונו שתעמוד, ואינה קרבן.

והקשו על כך, כי כך ניתן לבאר את הדין הראשון של המשנה, המדבר בפרה, אבל לא ניתן לבאר כך את הדין השני, המדבר בדלת, כי דלת אינה ראויה להיות קרבן.

ב. הריני נזיר מיין.

ולפיכך אמרו, שלדברי רבא, כך הוא ביאור משנתנו.

היתה פרתו רבוצה בחוזק, עד שנראה שאי אפשר להעמידה, ואמר, אף שאין רצוני להיות נזיר, מכל מקום, **אם לא עמדה**², הריני נזיר מיין, **ולבסוף עמדה מעצמה**, קודם שהעמידה הוא.

לדעת בית שמאי, דעתו היתה שיהא נזיר אם לא יעמידנה בעצמו, ומאחר שעמדה מעצמה ולא הוא העמידה, נתקיים התנאי, והרי זה נזיר.

¹ ואם תאמר והשתא כיון דאוקי רבא פלוגתייהו בעמידת הפרה, למה לו להגיה ולהוסיף תיבת "לא" על לשון המשנה, והא יכול לפרש בלא הגהה ותוספת, כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה. בית שמאי משמע להו אם עמדה, אם אעמידנה בכח ידי, וכך עשה, טרח ויגע להעמידנה בכח, הלכך הוי נזיר מבשרה, וכיון דחייל נזירות אבשרה, חייל נמי אכל מילי, דבית שמאי לשיטתן. ובית הלל סברי, אם עמדה מאליה משמע, והוא העמידה, ולא עמדה מאליה, ולא חייל נזירות אפילו אבשרה. (א) יש לומר דאי הכי, ודאי לא הוה פליגי בית הלל, לומר דלא ליהוי נזיר, דכיון דקאמר הריני נזיר אם עמדה, משמע בכל ענין שתעמוד, בין על ידי עצמה עצמה בין על ידי אחרים הוי נזיר. (ב) ועוד יש לומר, דאין דרך הנזירין לומר בהאי ליטנא לבית שמאי שתלה נזירותו אם עמדה, פירוש אם אעמידנה דטרח בה בעל כרחו להעמידה כדי שיחול עליו נזירות, דכיון דחפץ להיות נזיר [לימא] בהדיא הריני נזיר, למה תלה נדרו בעמידת הפרה, אבל בלשון זה דרך העולם לידור, אהיה נזיר אם לא עמדה, פירוש אם לא אעמידנה, כלומר אף על פי שאיני נזיר ברצון, הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה, ואם יהיה לי כח להעמידנה לא אהיה נזיר, שאיני חפץ בנזירות, להכי מוסיף על לשון המשנה "לא", כדי לפרש בלשון שרגילות לומר ולידור. [תוס'].]

² ואם תאמר והא בליטנא דמתניתין קתני "הריני נזירה", והיכי משתמע קרבן. ויש לומר דהכי קאמר, הריני מביאה בקרבן נזירות אם לא עמדה. ואף על גב דקרבנות נזיר אינם באים מבהמה גסה, הני מילי חובותיו של נזיר, אבל היו רגילים להביא נדרים ונדבות עם קרבנות נזירות, ואותם באים אף מבקר וצאן, הכל לפי נדרו ונדבתו. [תוס'].]

³ אינו מוסיף על ליטנא דמתניתין אלא "לא" בלבד, דבלשון המשנה "אם עמדה", והוא מוסיף תיבת "לא" ... ואם תאמר, והשתא נמי תקשי מידי "אם לא עמדה" קתני. ויש לומר דכמה משניות משבושות, ומשנינן להו בחסורי מחסרא, דכי תולה רבא פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה, אי אפשר לו לפרש פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה, אם לא יוסיף "לא" בגירסת המשנה, והוי מוכח דחסר "לא", כיון דאי אפשר לו לפרש פלוגתייהו בענין אחר. אבל לשנויא דרמי בר חמא, אינו תלוי מחלוקת התנאים [כלום] בעמידה אלא בנזיר מן הבשר, אי חייל עליה נזירות אי לא, ולדידיה ודאי קשה, מידי "מאליה" קתני, דלא מוכח מפלוגתא דתנאי דחסר מאליה, ולכך אין לו כח להוסיף על לשון המשנה. [תוס'].]

כאן נזירות גמורה לכל דבר.

אולם לדברי רבי יהושע בן לוי, האומר, "הריני נזיר על מנת שאשתה יין", אין הדבר נחשב כקבלת נזירות בתנאי שישתה יין, אלא כקבלת נזירות חוץ מין, כאומר, "הריני נזיר חוץ מין", ולכן ענין זה שייך למחלוקת חכמים ורבי שמעון, בענין המקבל עליו מקצת מאיסורי הנזירות.²

ושנינו ברייתא כדברי רבינא, שענין זה נחשב תנאי, שכך שנינו: אמר "הריני נזיר על מנת שאחא שותה יין" ו"מיטמא למתים", הרי זה נזיר, ואסור בכולן, מפני שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה, נתאו בטל.

קיבל נזירות בלא לדעת אחד מדיני הנזירות

המקבל עליו נזירות בלא לדעת שבקבלתו זו הוא נאסר בכל דיני הנזירות, כגון שאמר ידעתי שאר הלכות נזירות, וקבלתיים עלי, חוץ מאיסור יין, שלא קבלתי עלי, כי לא ידעתי שזו נזירות אסור ביין.

לדעת חכמים, כל שידע שבקבלתו הוא נאסר באחד מאיסורי הנזירות, הרי זה נזיר גמור, ואסור בכל איסורי הנזירות, כפי שיטתם לעיל, שהמקבל עליו אפילו אחד מאיסורי נזירות, נעשה נזיר לכל.

ולדעת רבי שמעון, כל שלא ידע שבקבלתו הוא נאסר בכל איסורי הנזירות, אינו נזיר כלל, כפי שיטתו לעיל, שאינו נזיר עד שיקבל עליו כל איסורי נזירות.

קיבל נזירות וסבור שיתירו לו אחד מהאיסורים שבה

המקבל עליו נזירות, ויודע מכל איסורי נזירות, כלומר שהנזיר אסור ביין ובתגלחת ובטומאה, אך הוא סבור, שכן הוא בסתם בני אדם, אבל מי שקשה עליו לקבל הכל, כגון שאינו יכול בלא יין, או שהוא קובר מתים ואינו יכול בלא להיטמא להם, יכולים חכמים להתיר לו את האיסור הזה,³ ויהיה נזיר משאר דברים.

ללשון ראשון בגמרא, דינו של זה, הרי הוא כדינו של המקבל עליו נזירות חוץ מדבר אחד. שלדעת חכמים הוא נזיר לכל דבר. ולדעת רבי שמעון אינו נזיר כלל, כפי שנתבאר לעיל. [ומשנתנו בה שנינו, שלדעת חכמים אינו נזיר, ולדעת רבי שמעון הוא נזיר, שנויה בהיפוך].

וללשון שני בגמרא, דינו של זה הפוך הוא מדין מקבל עליו נזירות חוץ מדבר אחד, שזה לא קיבל נזירות חוץ מדבר אחד, אלא קיבל נזירות מהכל, ובא להתיר לו דבר אחד. לדעת חכמים, כשם שהמקבל עליו נזירות מדבר אחד,

דף י"א

נזיר מכוס יין

שיכור שמביאים לפניו כוס יין ואמר, "הריני נזיר ממנו", אין כוונתו לקבל עליו נזירות, אלא שאינו חפץ לשתות עתה עוד יין, וירא הוא, שאם יאמר אינו רוצה כוס זה, יביאו לו כוס אחרת, ולכן אומר שמקבל עליו נזירות מהכוס, לסלקם ממנו לגמרי, ואותה כוס לבדה נאסרה עליו בנדר.

וכן היה מעשה, באשה אחת שהיתה שיכורה, ומזגו לה את הכוס, ואמרה, "הריני נזירה ממנו", ואמרו חכמים, לא נתכוונה זו אלא לומר הרי הוא עלי קרבן, ולא נאסרה אלא באותו כוס בלבד.

וכל זה כשהיה האומר כן שיכור, אבל מי שאינו שיכור, שהביאו לו כוס יין, ואמר, "הריני נזיר ממנו" אין לפרש דבריו כנ"ל, שאין דרך להפציר בו לשתות ואינו ירא שיביאו לו כוס אחר וכשאמר לשון נזירות, קיבל עליו נזירות לכל דבר.

קיבל נזירות על מנת שיהיה מותר באחד מהאיסורים

כבר נתבאר בדף ג', שנחלקו חכמים ורבי שמעון, בדינו של המקבל עליו אחד מאיסורי נזירות. שלדעת חכמים, בקבלת אחד מאיסורי נזירות בלבד, נעשה נזיר גמור לכל דבריו. ולדעת רבי שמעון, אינו נזיר כלל.

ובמשנתנו מבואר, שהמקבל עליו נזירות על מנת שיהיה מותר באחד מהאיסורים, כגון "על מנת שאחיה שותה יין", או "על מנת שאחיה מיטמא למתים", אין בתנאו כלום, ונזיר גמור הוא לכל דבר.

לדברי רבי יהושע בן לוי, משנתנו זו היא רק כדעת חכמים, האומרים, שהמקבל עליו אחד מאיסורי נזיר, נעשה נזיר לכל. אבל לדעת רבי שמעון, האומר, שהמקבל עליו אחד מאיסורי נזיר, אינו נעשה נזיר כלל, כן דינו של המקבל עליו נזירות, בתנאי שיהיה מותר באחד מאיסורי הנזירות, שאינו נזיר כלל. [וכששנו בדין השני של משנתנו, "ורבי שמעון מתיר", דבריו אלו מוסבים גם על הדין הראשון של המשנה].

ולדברי רבינא, משנתנו זו היא כדברי הכל, שכשאמר "הריני נזיר", קיבל עליו נזירות לכל דבר, וכשחזר ואמר, "על מנת שאחיה שותה יין", מתנה הוא תנאי על האמור בתורה, שיהא נזיר שותה יין, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה נתאו בטל, כאילו לא התנה דבר", ולפיכך גם רבי שמעון מודה, שיש

² ואם תאמר ותיפוק ליה דנזירות אי אפשר לקיים על ידי שליח, דאמר בהמדר, דבעינן תנאי דומיא דבני גד ובני ראובן, שנתקיים המעשה על ידי יהושע, שהיה שליח משה, והתם מהני תנאה לבטל המעשה, ולא בעלמא. ויש לומר אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו, נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות על ידי שליח. [ו] ואם תאמר הא אמרין, הריני נזיר לגלח בבית חוניו, יגלח בבית המקדש, יגלח בבית חוניו יצא, ואמאי, הא הוי מתנה על מה שכתוב בתורה, והוי ליה למימר, בחוניו לא יצא. ויש לומר דמשמעות לשונו הרי הוא שנים, משמע מקדש ואז יגלח בחוניו לא יצא, ומשמע נמי שאינו מכוין כי אם לצעורי, ואז יגלח בחוניו יצא, ובמקדש הוי חולין בעזרה, ונזירות מתלא תליא וקאי, אי מגלח במקדש, גליא מתלא דנזירות מעלייתא איכיון, ועל מנת דאמר לא כלום הוא, ואם יגלח בחוניו, גליא מילתא דלצעורי מכוין. [תוס'].]

² ואם תאמר, והא מקדש את האשה על מנת שאין לה עליו שאר כסות ועונה, הויא מקודשת, והתנאי בטל, ולא אמר כחוף דמי. ויש לומר דגבי קדושין שאני, דאפילו אמר בפירוש חוץ משאר, לא מהניא ליה דבורו, דאין קדושין לחצאין, וכי אמר הרי את מקודשת, [מקודשת], וכי אמר חוץ משאר, לאו מידי קאמר, ולכן חייב בכולן, אבל גבי נזיר, ילפינן לעיל מקראי, דצריך שיזיר מכולן, דאם נדר מאחד מהם, לא הוי נזיר. [תוס'].]

³ כן הוא לשון המשנה, "אבל סבור הייתי שחכמים מתירים ליי". אולם התוס' כתבו, "שלא קיבל עליו איסור יין או טומאה", ולכאורה אם כן יהיה דין זה כדן המקבל עליו נזירות חוץ מאחד הדברים, שכבר נתבאר לעיל. ואפשר שפירוש התוס' הוא לפי הלשון הראשון בגמרא. ויל"ע בדבר.

שונה, "ארבעה נדרים התירו חכמים", כלומר מותרים לגמרי, והיאך אתה
אומר צריכים שאלה לחכם?

שנים שקבלו נזירות ותגלחת נזיר נוסף

האומר, "הריני נזיר, ועלי לגלח נזיר", כשאמר "הריני נזיר", קיבל עליו
נזירות, ועל ידי זה יהא צריך להביא גם קרבנות בהשלמת נזירותו, וכשהוסיף
ואמר, "ועלי לגלח נזיר", נתחייב להביא קרבנות נזירות עבור נזיר אחר.

שמע חבירו ואמר, "ואני, ועלי לגלח נזיר", כשאמר "ואני", קיבל גם הוא
נזירות כמו הראשון, וכשאמר "ועלי לגלח נזיר", נתחייב גם הוא להביא
קרבנות נזירות עבור נזיר אחר.

אם היו פקחים, מגלחים זה את זה, כלומר כל אחד ואחד יעשה נזירותו
שלשים יום, ובכך יצא ידי חובת נזירות שקיבל עליו, ומביא כל אחד קרבן
בעבור חבירו, ונפטרים מחובת תגלחת נזיר אחר שקיבלו עליהם, שכשם
שיכולים לצאת ידי מה שקיבלו עליהם לגלח נזיר, כשיביאו קרבנות נזיר אחר,
כך יכול כל אחד לצאת ידי חובה זו, כשיגלח את חבירו, ונמצא שכל אחד הביא
קרבנות נזיר פעם אחת.

ואם לא היתה להם פקחות זו, וכל אחד הביא קרבנות נזירות עבור עצמו,
עדיין יש על כל אחד חובה להביא קרבנות נזיר פעם נוספת, ויביא כל אחד
מהם עוד קרבנות נזיר, כל אחד לנזיר אחר.

"הריני נזיר ועלי לגלח" ושמע חבירו ואמר "ואני"

נתבאר, שהאומר, "הריני נזיר ועלי לגלח נזיר", קיבל עליו שני דברים, (א)
לנהוג נזירות, (ב) להביא קרבנות נזיר אחר.

ונסתפקו בגמרא, מה הדין כשמע חבירו דבריו, ואמר "ואני", האם נתכוון
לומר שיהא כמו הראשון בכל דבריו, כלומר יהא נזיר כמו הראשון, וגם יביא
קרבנות נזיר אחר כמו הראשון, או יהא כמו הראשון באחד מהדברים שאמר
בלבד, ואם כן הוא, עדיין נסתפקו איזה מהדברים שאמר הראשון, קיבל השני
עליו.

ואמרו להביא ראיה ממשנתנו, שהאומר "ואני", קיבל על עצמו רק דבר אחד
ממה שאמר הראשון, את הדבר הראשון, כלומר יהא נזיר כמו הראשון. שכן
במשנתנו משמע, שכדי שיקבל עליו את שני הדברים כמו הראשון, עליו לומר,
"ואני ועלי לגלח נזיר", ואם כן, באמירת "ואני", קיבל עליו נזירות בלבד כמו
הראשון.

ורב הונא בריה דרב יהושע אמר לדחות ראיה זו, ולומר, שאפשר שגם אם היה
אומר "ואני" לבד, גם כן קיבל עליו כל דבריו של ראשון, ולא נקטה המשנה
בלשונו "ואני ועלי לגלח", אלא משום שכן דרך בני אדם, לכפול דבריהם.

ואמר רב הונא בריה דרב יהושע לחזק דבריו, שכן במשנה הבאה מבואר, שכשאמר
הראשון דבר אחד, "הרי עלי לגלח חצי נזיר", אמר חבירו "ואני ועלי לגלח חצי נזיר",
הרי שכפל דבריו אף על פי שקיבל עליו דבר אחד, ואם כן אין כאן אלא כפילות לשון,
ובאמירת "ואני" די בכל מקום לקבל עליו כל דבריו של ראשון.

נעשה נזיר לכל, כך כשקיבל עליו נזירות גמורה, ובא להישאל על דבר אחד,
הותר לגמרי, שכאיסורו כך היתרו. ולדעת רבי שמעון, כשם שאין קבלת
נזירות אלא כשמקבל עליו כל דיני נזירות, כך נזיר גמור הבא להישאל על
הנזירות, אינו מותר אלא כשישאל על כל איסורי נזירות, שכאיסורו כך
היתרו. [ומשנתנו בה שנינו, שלדעת חכמים אינו נזיר, ולדעת רבי שמעון הוא נזיר,
שנויה בטובה].

וללשון שלישי בגמרא, המקבל עליו נזירות, ואינו יכול לעמוד באחד
מהאיסורים שבה, כגון שאינו יכול בלא יין, או בלא טומאה, הדבר נחשב
אצלו כנדרי אונסין [שאסר על עצמו דבר בתנאי, ונתקיים התנאי באונס, כפי
שיתבאר בעז"ה להלן]. לדעת חכמים, נדרי אונסין מותרים מעצמם, בלא צורך
להישאל לחכם, ולכן אינו נזיר. ולדעת רבי שמעון, נדרי אונסין החמירו
עליהם חכמים, שלא יהיו מותרים אלא על ידי חכם, ולפיכך, כל שלא התירו
חכם, הרי זה נזיר. [ובהמשך יתבאר בעז"ה, שגם שמואל ורב אסי נחלקו במחלוקת
זו].

ארבעה נדרים התירו חכמים

שנינו במסכת נדרים שארבעה מיני נדרים מותרים מעצמם.

א. נדרי זירוזין. שנודרים המוכר והלוקח כדי לזרז זה את זה להגיע לעמק השווה,
ואין דעתם לאיסור, כגון שהמוכר אומר, "קונם כבר זה עלי, אם אתן לך חפץ זה
בפחות מארבעה דינרים", ולוקח אומר, "קונם כבר זה עלי אם אתן לך יותר משני
דינרים", ורצון שניהם לקנות בשלושה דינר, הרי זה נדרי זירוזין. ולפיכך יכולים לגמור
המקח בשלושה דינרים, ואין אחד מהם נאסר בכך.

ב. נדרי הבאי. במסכת נדרים ביארו ענין זה בשני אופנים. (א) שאומר דברים דרך
גוזמא, כגון ראה עם רב, ואמר, "קונם עלי כבר זה אם לא ראיתי עם רב כיוצאי
מצרים", אף על פי שלא ראה ממש כיוצאי מצרים, מאחר שרגילים לכנות כן עם רב
דרך גוזמא, אין כאן נדר, כי נחשב כדובר אמת. (ב) שמשקר בדבר ידוע, כגון "קונם עלי
כבר זה אם לא ראיתי נחש שיש בגבו בקעים כמו בקורת בית הבוד", שהכל יודעים
שהוא דבר שאינו יכול להיות, ולא אמר כן כדי שיאסר, אלא להפליג בשקר.

ג. נדרי שגגות. כגון שנתקיים נדרו בטעות, בלא שיתכוון להיאסר, כגון שאמר, "קונם
כבר זה אם אכלתי היום", ושכח שאכל היום.

ד. נדרי אונסין. כגון שהדירו חבירו שיאכל אצלו ביום פלוני, ואירע לו אונס, שלא
יכול לבא אצלו.

**ואמר רב יהודה משמו של רב אסי, שחכמים החמירו בזה ואמרו, שארבעה
נדרים הללו, צריכים שאלה לחכם.**

וכשאמר זאת רב יהודה לפני שמואל, לא הסכים עמו, ואמר לו, הלא התנא

^א ואם תאמר, ומי דמי, התם בשעת הנדר לא ידע האונס, דהא סבור לילך ולאכול, וגמר ונדר,
ולחכי צריך לשאול מדרבנן, למאן דאמר הכי, אבל הכא, בשעת הנדר ידע האונס, שאינו יכול בלא
יין, ומסתמא לא גמר ונדר, ואיכא למימר דלכולי עלמא לא בעי שאלה. (א) ומפרש רבינו תם,
דמתניתין נמי איירי שהאונס בא אחרי כן, כגון דבשעת הנדר היה בריא וחזק, ויכול לחיות בלא
יין, ולבסוף החליש, או תחלה היה עשיר, ולא היה צריך ליטפל למתנים, ולבסוף העני. (ב) אי נמי
מיייתי ליה דין זה הכא דאין פיו ולבו שוין, דפליגי בהא התם אמוראי אי בעי שאלה מדרבנן, והכי
נמי פליגי הכא. הגה"ה וכמו כן במתניתין, פיו היה להיות נזיר מייין, אבל לבו לא היה, ומה דאמר
אבל כסבור הייתי בלבי כשעשיתי הנדר. [תוס'].
© כל הזכויות שמורות ליא"ה

מהעופות של הקן הזו לאויר העולם, יש לעוף הנשאר תקנה, על ידי שיביאו עימו עוף נוסף, שהרי עדיין לא נקבע מה העוף הנשאר ויכולים להקריבו למה שירצו.

ומכל מקום, בכל האופנים הללו, דווקא הקן הזו שפרח ממנה עוף אחד, פעמים יש תקנה לעוף הנשאר, ופעמים אין לו תקנה, אבל שאר קינים שיביאו, מתקנים הם, ואין לנו לחוש, שמא העוף שיביאו בקן אחר, הוא אותו עוף שפרח מקן זה, וכבר נקבע לשם המביא הראשון, ואינו יכול להיקרב לשם המביא האחרון.

ומכאן אמר ריש לקיש להקשות על דברי רבי יוחנן לעיל, שכן מבואר, שמאחר שרוב עופות הבאים של היתר הם, אנו דנים כל עוף, שבא מהרוב, ואין לחוש שמא הוא העוף שפרח מהקן הראשון, וכמו כן כשקידש שלוחו אשה סתם, יש לנו לומר על כל אשה שיבוא לקדש מעתה, שהיא מרוב נשים המותרות לו, ואינה קרובת האשה שקידש שלוחו.²

והשיב רבי יוחנן, שדווקא לענין אשה החמירו חכמים לדון כל אחת כקרובת אשתו, כי כל אשה במקומה היא, [שאפילו אם קדשה השליח בשוק סופה לחזור לביתה], וכלל בדינו, שכל קבוע נידון כמחצה, ואין הולכים בו אחר הרוב,³ מה שאין כן בעוף, שהרי פרח ממקומו, ובדבר שפרש ממקומו, כלל בדינו, ללכת אחר הרוב.

אשה שלא היא קרובתיה פנויות בשעת השליחות

נתבאר, שלדברי רבי יוחנן, האומר לשלוחו, "צא וקדש לי אשה" סתם, מאחר שבוודאי עשה שליח שליחותו, וקידש לו אשה, והוא אינו יודע מי היא, נאסר הוא בכל הנשים שבעולם, שכל אחת יש לו להסתפק בה, שמא קידש השליח את קרובתה והרי היא קרובת אשתו.

ואמר רבא, שבאמת לא נאסר בכל הנשים כולן, אלא באותן שיש לחוש שהן קרובות אשתו, אבל כל אשה שבשעה שנשתלח השליח, היו כל קרובותיה נשואות, ולא היה השליח יכול לקדשן, אין להסתפק בה, שמא היא קרובת אשתו, כי בוודאי לא את קרובתה קידש השליח.

והוסיף רבא ואמר, שכן הדין, לא רק כשעדיין כל קרובותיה נשואות, ואינן יכולות להתקדש למשלח לאסור אותה עליו, אלא אם עתה כבר אינן נשואות, כגון שנתגרשו, כל שבשעת השליחות היו נשואות, אין לחוש לכך שקידשן השליח, ואם כן לא נתקדשו למשלח, וזו אינה קרובת אשתו.

ומתחילה היו סבורים, שהסיבה לכך שאין לחוש שקידש השליח את קרובתה שמתחילה היתה נשואה ועכשיו היא פנויה, משום שאין דעתו של משלח אלא על הנשים הפנויות, אבל נשים שבשעת מינוי השליחות היו נשואות, ואחר כך נעשו פנויות, לא היתה דעתו עליהן, ומאחר שלא היתה דעתו עליהן, אפילו נעשו פנויות וקידשן השליח למשלח, אינן מקודשות לו, כי לא נעשה שליח

אולם רבא דחה דברים אלו, ואמר, שברישא בדווקא נקט "ואני ועליי", לקבל עליו שני הדברים, ומאחר שנקט ברישא לשון כפולה לצורך, נקט כן גם בסיפא, אף שבו הוא כפילות ללא צורך.

דף י"ב

האומר לשלוחו "צא וקדש לי אשה" סתם

האומר לשלוחו, "צא וקדש לי אשה", וסתם ולא פירש לו איזו אשה יקדש עבורו, ובכך עשאו שליח לקדש איזו אשה שירצה השליח, מאחר שחזקה היא ששליח עושה שליחותו, בידוע שקידש לו איזו אשה בעולם, ונאסרו לו קרובות אותה אשה.

והנה מעיקר הדין, אף שאינו יודע איזו אשה נתקדשה לו, ואם כן אינו יודע מי מהנשים בעולם הן קרובות אשתו, אין לו לחוש לכל אשה בעולם, שמא זו היא קרובת אשתו, ואסורה לו, שכן כלל בדינו, שהולכים אחר הרוב, ורוב נשים שבעולם אינן קרובות אשתו ואינן אסורות לו.⁴

ולדברי רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן, אף שמעיקר הדין מותר הוא לשאת נשים, ואין לו לחוש שהן קרובות אשתו, קנסו אותו חכמים על שעשה שליח לקדש אשה באופן הזה, שעלול לבוא בו לידי מכשול, והחמירו עליו, לומר על כל אשה בעולם שמא זו קרובתו, ונאסר בכל הנשים בעולם.

וריש לקיש נחלק עם רבי יוחנן, ואמר, שלא קנסו אותו חכמים לאוסרו בכל הנשים שבעולם, והקשה על דברי רבי יוחנן הנ"ל, כפי שיתבאר בעזה"י בסמוך.

ובהמשך יתבאר בעזה"י, שגם לפי דברי רבי יוחנן, נאסר רק באותן נשים שבשעה ששלח את שלוחו, היו להן קרובות, שאם קידשן השליח, נאסרו הן משום קרובות אשה, אבל אם לא היו להן קרובות באותה שעה, אין לחוש שהן קרובות אשתו, ומותרות לו.

קן סתומה שפרחה גוזל אחת מהן לאויר העולם

זב וזבה ויולדת מביאים קרבן של שתי תורים או שני בני יונה, האחד קרב לחטאת, והאחד לעולה, מאחר שקרבן זה בא משני עופות הוא קרוי קן.

קן מפורשת, היא קן שבשעה שלקחוה פירשו איזה עוף יקרב לחטאת ואיזה עוף יקרב לעולה. ואם פרח אחד מהעופות של הקן הזו לאויר העולם, ואין ידוע איזה מהם, אין לשני תקנה, כי אין ידוע אם הוא חטאת או עולה, ואם יביאו עוף נוסף עימו, לא ידעו למה להקדישו. אך אם ידוע איזה מהם פרח, יש לשני תקנה, שיביאו עימו עוף נוסף, והוא יקרב תחת מה שפרח.

וקן סתומה, היא קן שבשעה שלקחוה לא פירשו איזה יקרב לחטאת ואיזה יקרב לעולה, [ורק בשעת ההקרבה יתברר הדבר]. ובכל אופן שפרח אחד

² ואם תאמר, והא כבר פירשנו, דלעלמא לא קנסו. ויש לומר, דמשמע ליה דשאר קינין דעלמא, אפילו לראובן בעל הקן מיתקן, אם יצטרך לקן אחד, ואמאי, הא קנסו לדידיה, הכי נמי יקנסוהו שלא שמר קיניה, ולומר שזה פרח מקן ראשון, והוקבע לויבות ראשון. [תוס'].

³ ונהי דלא קבוע לגמרי, כדפירשתי לעיל, מכל מקום דמיא קצת לקבוע, ויש להחמיר. [תוס'].

⁴ ואם תאמר, וליהוי איסורא דאורייתא, דהויא ליה קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. ויש לומר, דלא אמרינן קבוע כמחצה דמי, אלא כשהאיסור ניכר לעצמו, וההיתר ניכר לעצמו, אבל כשאין האיסור ניכר לעצמו, לא אמרינן קבוע. [תוס'].

לקדשו.

אולם דחו זאת, שכן במשנתנו מבואר, שדעתו של אדם גם על מה שיהיה אחר זמן, שכן מבואר במשנתנו, שהמקבל עליו לגלח נזיר, יוצא ידי חובתו כשמגלח מי שקיבל נזירות אחרי כן, אף שבשעה שהתחייב לגלח עדיין לא היה זה נזיר. ואם כן הוא הדין לאומר לשלוחו לקדש לו אשה דעתו גם על מי שתהא פנויה אחרי כן.

ומסקנת הגמרא, שהסיבה לכך שאין לחוש שקידש השליח את הקרובות שנעשו פנויות אחר מינוי השליחות, **משום שהמשלח לא היה יכול למנות שליח על כך**, שכיון שבאותה שעה היו נשואות, והמשלח עצמו לא היה יכול לקדשו, גם שליח אינו יכול לעשות על כך, שאין אדם יכול למנות שליח על מה שאינו יכול לעשות בעצמו בשעת מינוי השליחות^א.

קיום הנדר קודם לנדר

כלל בדידנו, שבעל המקיים נדרי אשתו ביום שמעו, קיימים הם, ושוב אינו יכול להפר. ומבואר בבביתא, שכל זה כשקיים לה את הנדר אחרי שכבר נדרה, אבל אם בא לקיים לה קודם לכן, כגון שיוצא הוא מביתו, ואומר לה, כל נדרים שתדרי מכאן ועד שאבוא ממקום פלוני קיימים הם, לא אמר כלום, כי הקמה זו הקמה בטעות היא, שהרי יתכן שתידור נדר שלא יחפוץ לקיימו, ולפיכך עדיין הוא יכול להפר מה שתידור.

הפרת הנדר קודם לנדר

כלל בדידנו, שכשהבעל מפר נדרי אשתו ביום שמעו, הנדרים מופרים. ונחלקו חכמים ורבי אליעזר, אם הוא יכול להפר לה קודם שתידור, כגון שיוצא הוא מביתו, ואומר לה, כל נדרים שתדרי מכאן ועד שאבוא ממקום פלוני מופרים הם. **לדעת רבי אליעזר, הנדר מופר. ולדעת חכמים, הנדר אינו מופר.**

הפרת נדרים על ידי שליח

נחלקו רבי יאשיה ורבי יונתן, מה הדין, כשאחד אמר לשלוחו, "כל נדרים שתדור אשתי משאצא כאן עד שאבוא ממקום פלוני הפר לה", והפר לה השליח נדריה.

^א ואם תאמר, דהא מעשים בכל יום, שהאשה אומרת לחבירתה, לוי לי קמח והפרישי חלה בעבורי, וגם תלמידים של בית רבן אומרים כן, ואיך נעשה שליח בדבר הזה, הא בשעה שעושה אותה שליחות לא היתה יכולה בעצמה להפריש חלה מקמח זה, שאינו בר חיובא, שאין מפרישין חלה מקמח. ואומר רבינו תם, דיש בידה להביא עיסה מגולגלת, ולומר, עיסה זו תהא חלה על קמח לכשיהיה נילוש, ודברים שבידה קיימים, דאין זה דבר שלא בא לעולם, דכיון שבידה ללוש ולגלגל העיסה, קרוי שפיר בא לעולם, כיון שבידה לעשות ... דכל שבידו לעשות לאו כמחוסר מעשה דמי [ו] ומכל מקום, בהאי טעמא לחודא לא סגי לן למימר דמצי למיעבד שליח, כיון דבידו ללוש ולגלגל, מדאמר פרק רבן גמליאל, האומר לחבירו כתוב גט לארסתי לכשאכניסנה אגרשנה, הרי זה גט, מפני שבידו לגרשה מחשתא אם ירצה, ובעי התם ליבמתו מהו, ומאי קא מיבעיא ליה, והא בידו לבא עליה ולגרשה, אלא ודאי כיון דהשתא לא מצי לגרשה, לא מצי משוי שליח, כיון דמחוסר מעשה לבא עליה, הכא נמי כיון דהשתא איהו לא מצי להפריש, אינו קרוי בידו מה שבידו ללוש ולגלגל, לענין זה שיוכל לעשות שליח כיון דמחוסר לישא וגילגול. [תוס'].

- **לדעת רבי יאשיה, אין הנדרים מופרים על ידי השליח**, כי נאמר, "כל נדר וְכָל שְׁבַעַת אֶסֶר לְעֹנֵת נֶפֶשׁ אִישָׁה וְקִימְנָה וְאִישָׁה יִפְרְנָה" (במדבר ל"ז), ללמד, שדווקא בעלה מפר לה, ולא שלוחו.

- **ולדעת רבי יונתן, הנדרים מופרים על ידי השליח**, שבכל מקום מצינו ששלוחו של אדם כמותו.

ומתחילה היו סבורים, שמחלוקת זו היא לפי דעת חכמים, האומרים, שאין הבעל מפר נדרי אשתו קודם שתידור, [ולכן צריך הוא להעמיד שליח, שכשתידור יפר לה את נדריה, אבל לדעת רבי אליעזר אינו זקוק לשום שליח, שהרי יכול לעמוד עתה, ולהפר לה בעצמו כל מה שתידור]. **ואם כן למדנו כאן, שאף על פי שהבעל עצמו אינו יכול להפר את נדרי אשתו קודם שתידור, יכול הוא למנות עכשיו שליח להפרת נדריה לכשתידור**, [ואפילו רבי יאשיה לא נחלק על כך אלא משום גזרת הכתוב "אִישָׁה וְקִימְנָה" אבל לולא זאת, מודה הוא שהבעל היה עושה שליח לכך, אף על פי שעכשיו אינו יכול להפר], וזה שלא כפי המבואר לעיל, שאין אדם יכול לעשות שליח לקדש אשה כשתתגרש, אם בשעת מינוי השליח לא היתה פנויה.

ודחו זאת ואמרו, שלפי דעת חכמים, שאין אדם מפר נדרי אשתו קודם שתידור, דין פשוט הוא לדברי הכל, שאינו יכול לעשות שליח להפר לה לכשתידור, ומחלוקת רבי יאשיה ורבי יונתן היא רק לפי דעת רבי אליעזר, האומר, שבעל מפר נדרי אשתו קודם שתידור. והסיבה לכך שמעמיד שליח להפר נדריה, ואינו מפר לה בעצמו כל מה שתידור, כי אינו רוצה להפר לה אלא משעה שיצא לדרך^ב, וירא שמא באותה שעה ישכח להפר לה, וכמו כן ירא ירא שמא כשיחזור וישמע נדריה יכעס או יהא טרוד מהדרך, ולא יהא מיושב בדעתו וגם כן ישכח להפר לה כל יום שמעו^ג.

התחייבות של הבאת קרבנות נזיר

א. האומר, "חצי קרבנות נזיר עלי", כיון שסמך "חציי" אצל "קרבנות", כוונתו להתחייב חצי מקרבנות הנזיר, ומביא חצי קרבנות של נזיר.

ב. האומר "קרבנות חצי נזיר עלי" כיון שסמך "חציי" אצל "נזיר" ולא אצל "קרבנות", כוונתו להביא כל הקרבנות של חצי נזיר, ומאחר שאין נזירות לחצאין, לא יצא ידי חובתו אלא כשיביא כל הקרבנות של נזיר שלם.

ג. אמר "הרי עלי לגלח חצי נזיר", נחלקו חכמים בדינו. **לדעת רבי מאיר, מאחר שפתח באמירת "עלי", מיד כשאמר "הרי עלי לגלח", נתחייב בכל קרבנות הנזיר, ואף על פי שסיים "חצי נזיר", תפוס לשון ראשון. ולדעת חכמים, תפוס לשון אחרון, כי נדר הוא ופתחו עמו, ואינו מביא אלא חצי קרבנות הנזיר.**

^א אבל קשה, דלימא לה השתא, כל נדרים שתדורי מכשאסע עד שאשוב יהו מופרין. ויש לומר, דמתוך כך תפול קטטה ביניהם, שזה קשה לה לעולם. [תוס'].

^ב ובנדרים מיבעיא לן אי בעלה מצי מיפר בלא שמיעת קול, וגם הפרה דשליח [אינה] מועלת עד דשמע הבעל הנדר, דהכי מוקי לה התם. ולפי זה נפרש, ליפר לה איהו, פירוש כשיסע יפר לה בעלה, ותועיל ההפרה לכשיביא הבעל וישמע הנדר, דאם ימתין להפר עד שישוב וישמע, שמא יהיה טרוד לכשישמע וישתוק מלהפר, ולכך פריך ליפר לה מהשתא, ותועיל ההפרה כשישמע, ובשלמא אי סבר כרבנן ניחא, [דלא] מצי מיפר, ומשני דלמא טרידנא, כשירצה ליסע, כדפרישית. [הגהת התוס'].

נזירות נוספת", וממה נפשך נזיר הוא, ומונה נזירותו, ומביא קרבנותיו, ומותר
ביין ותגלחת.

הפילה והפריש קרבן וחזרה וילדה מאותו הריון

רבי אבא שאל את רב הונא, מה הדין לפי רבי יהודה, כשאמר אחד, "הריני
נזיר לכשיהיה לי בן", והפילה אשתו, והיה סבור שהוא נזיר מחמת הפלה זו,
והפריש קרבן לנזירותו, וחזרה אשתו וילדה בן קיימא מאותו הריון עצמו,
שהיה הריון של תאומים, האם באופן הזה, מאחר ששני בן קיימא הוא, מוכח
הדבר שגם הראשון היה בן קיימא, שהרי שניהם מטיפה אחת הם נוצרים,
ואם כן חלה קדושה על הקרבן שהפריש אחר לידת הראשון, ואסורה הבהמה
בגיזה ועבודה², אף על פי שלא הקדישה שוב כשנולד השני³. או שגם באופן הזה
לא חלה קדושה על הבהמה מחמת הפרשה ראשונה, שאפשר שמקצת טיפה
נקלטה מיד, ומקצתה אחר יומים או שלושה, וראשון נפל ושני אינו נפל. ועלה
הספק הזה בתיקו.

"הריני נזיר לכשיהא לי בן" ושמע חבירו ואמר "ועלי"

בן רחומי שאל את אביו, מה הדין כשאחד אמר "הריני נזיר לכשיהא לי בן",
ושמע חבירו ואמר "ועלי", האם כוונתו להיות נזיר כמו הראשון [=אגופיה
משמע], כלומר כשיהיה לראשון בן, או כוונתו לקבל על עצמו כמו הראשון
[=אדיבוריה משמע], כלומר כשיהיה לשני בן יהיה נזיר.

ואם נאמר, שבאופן הזה, כיון שאמר "ועלי", כוונתו להיות נזיר כשיהיה
לראשון בן, עדיין יש להסתפק, מה הדין כשאמר השני "ואני", האם באופן
הזה, מאחר שאמר "ואני", כוונתו לומר, ואני גם כן אהיה נזיר כשיהיה לי בן
[=אדיבוריה משמע], או שגם באופן הזה כוונתו לומר, ואני גם כן, מאחר שאני
אוהב אותך, אהיה נזיר עמך, כשיהיה לך בן [=אגופיה משמע].

ואם נאמר, שבכל אופן, כשאחד קיבל על עצמו נזירות כשיוולד לו בן, ואמר לו
חבירו "ועלי" או "ואני", מאחר שהוא בפניו, מן הסתם כוונתו לומר לו, וכמו
כן אני, מאחר שאני אוהב אותך, אהיה נזיר עמך כשיהיה לך בן, עדיין יש
להסתפק, מה הדין כשאמר האחד הריני נזיר כשיהיה לפלוני בן, ואותו פלוני
אינו שם, ואמר לו חבירו של ראשון "ואני", האם בזה כוונתו לומר, שיהיה
נזיר כשיוולד לו עצמו בן [=אדיבוריה משמע], או שגם בזה רצונו לומר גם אני
אוהב את פלוני כמותך ואהיה נזיר עמך כשיוולד לו בן [=אגופיה משמע].

ועלו הספיקות הללו בתיבעי [=תיקו].

"הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן"

האומר, "הריני נזיר, ונזיר כשיהיה לי בן", קיבל עליו שתי נזירות, האחת

² ולא דלילקי אחאי, משום דליכא למימר הך סברא, דולד אחרון למשוי ליה ודאי אלא בספק.
[תוס']

³ דאפילו לרבי יהודה, דאמר, לא מחית איניש נפשיה לספיקא, הכא דאיכא הוכחה גדולה, קדוש
הקרבן ליאסר בגיזה ובעבודה. [תוס']

דף י"ג

"הריני נזיר לכשיהיה לי בן" או "ולד"

האומר, "הריני נזיר לכשיהיה לי בן", אין "בן" לשון בן, לומר, שבכל אופן
שיבנה מזרע יהיה נזיר, אלא הכוונה לבן זכר דווקא, שעל הולדת בן זכר הוא
מודה ומשבח לקב"ה ומקבל עליו נזירות, ולפיכך, אם נולד לו בן זכר, הרי זה
נזיר, ואם נולד לו בת או טומטום או אנדרוגינוס, אינו נזיר.

אבל אמר, "הריני נזיר לכשיהיה לי ולד", דעתו על כל מה שיוולד לו, ואפילו
אינו וולד חשוב בין אנשים, ולפיכך גם אם נולד לו בת או טומטום או
אנדרוגינוס, הרי זה נזיר.

הפילה אשתו

כבר נתבאר, שמי שאמר, "הריני נזיר לכשיהיה לי בן", ונולד לו בן, הרי זה
נזיר, ומבואר שכן הדין אפילו אם מת בנו אחרי כן, לא בטלה הנזירות, ומאחר
שמתחילה נתקיים הדבר שנולד לו בן, הרי זה נזיר.

ונחלקו חכמים, מה הדין כשאמר "הריני נזיר לכשיהיה לי בן", והפילה אשתו
בן, ואין אנו יודעים אם נפל היה, ואם כן אינו נזיר, או שהיה בן קיימא, שכבר
כלו לו חדשיו, ומת במעי אמו, ואם כן יש לו להיות נזיר, שהרי היה לו בן אלא
שמת.

לדעת תנא קמא של משנתנו, באופן הזה, שיש להסתפק אם היה לו בן או לא,
אינו נזיר. וזה כדעת רבי יהודה בדף ח', שמי שקיבל עליו נזירות אם יש בכרי
סך מסוים, ואבד הכרי, ואין לדעת אם נתקיימו דבריו, אינו נזיר, שאין אדם
מכניס עצמו לידי ספק, ולא קיבל נזירות מתחילה, אלא אם יודע הדבר
בבירור כפי שאמר, כגון לעיל שיש בכרי כפי שאמר, וכגון כאן שיהיה לו
בוודאי בן קיימא⁴. אכן כשתלד אשתו לאחר זמן בן קיימא, אז יתקיימו
דבריו, שקיבל עליו נזירות כשיהיה לו בן, ויהיה נזיר בוודאי.

ולדעת רבי שמעון, אדם מכניס עצמו גם לידי ספק, ואם כן יש כאן ספק
נזירות, שכן אם היה הוולד בן קיימא, קיבל עליו נזירות, ומאחר שאינו יודע
אם הוא נזיר או לא, כדי שיוכל לקיים הנזירות, ולהשלימה בהבאת הקרבנות,
יקבל עליו נזירות פעם נוספת, בתנאי, שיאמר, "אם היה הוולד בן קיימא,
הריני נזיר מחמת קבלה ראשונה, ואיני מקבל נזירות אחרת, ואם היה הוולד
נפל, הריני מקבל עלי עתה נזירות", וממה נפשך נזיר הוא, ומונה נזירותו,
ומביא קרבנותיו, ומותר ביין ותגלחת. וכשלאחר זמן תלד אשתו בן קיימא,
שוב יהיה נזיר מספק, שמא הראשון היה נפל, ורק עתה נעשה נזיר, וגם
עתה, מאחר שאינו יודע אם הוא נזיר או לא, יקבל נזירות פעם נוספת בתנאי,
שיאמר, "אם היה הוולד הראשון בן קיימא, וכבר יצאתי ידי נזרי הראשון,
הנני מקבל עתה נזירות נוספת, ואם היה הוולד הראשון נפל, ועדיין לא חלה
עלי נזירות ראשונה, עתה אני נזיר מחמת קבלה ראשונה, ואיני מקבל עתה

⁴ אבל לא רצה לומר רבי יהודה דהפלאה הוא, דאם כן אפילו היה הולד בן קיימא אינו נזיר, כיון
דבשעת הנדר לא היה הולד בעולם. [תוס']

“הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו מאה יום”

עוד נסתפק רבא, אף אם נאמר שבאופן הני"ל, אין דעתו לקבל עליו נזירות שניה, באופן שיהא מפסיק בה, אין זה אלא משום שבחלק האחרון של הנזירות לא יהיה לו שלושים יום של גידול שער, ונמצא שאינו יכול לגלח לנזירות ראשונה בזמנה, שאם יגלח לנזירות ראשונה בזמנה יהיה לו למנות לשניה עוד שלושים יום של גידול שער.

אבל כשקיבל עליו נזירות שניה של מאה יום, שאמר, “הריני נזיר לאחר עשרים יום, ומעכשיו מאה יום”¹, אפשר שבה דעתו להתחיל למנות מיד נזירות שניה, ולאחר עשרים יום יפסיק בה, ויתחיל למנות נזירות ראשונה של שלושים, ולאחר מכן ימנה עוד שמונים יום לנזירות שניה, שבאופן הזה, מאחר שיש לו עוד שמונים יום לגידול שער לנזירות שניה, יוכל לגלח על נזירות ראשונה מיד, ולהביא קרבנותיה, ולאחר מכן למנות עוד שמונים לנזירות שניה ולהביא קרבנותיה. או שגם באופן הזה לא היתה דעתו להתחיל נזירות שניה אלא אחר השלמת ראשונה, שלעולם אינו רוצה לקבל נזירות שתהא מופסקת באמצעה.

וספק זה פשוטה מברייטא, בה מבואר, שמתחיל למנות נזירות שניה מיד, ומונה לה עשרים יום, ולאחר מכן מונה שלושים לנזירות ראשונה, וחוזר ומונה שמונים² להשלים נזירות שניה³.

דף י"ד

“הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר עולם”

אף אם נאמר שבאופנים הני"ל, מאחר שקיבל נזירות שניה “מעכשיו”, היא חלה מיד, אף על פי שעתיד להפסיק בה באמצע, אפשר שאין זה אלא משום שזו וזו מין אחד של נזירות, ולכן לא אכפת לו אם יפסיק בנזירות זו בתוך זה.

אבל כשאמר “הריני נזיר לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר עולם”⁴, יש להסתפק בדינו, שכן נזירות עולם, אינה כשאר נזירות, [שאינו מגלח אלא

¹ את של בנו, ולא קפיד בהפסק נזירותו, אבל הכא, דלא אפשר כלל, דאם יתחיל נזירות שניה, צריך להפסיק כשיעברו עשרים יום, היילכך לא חייל עליה נזירות שניה לאלתר. [תוס'].

² וצ"ע אי מצי למיבעי, היכא דאמר “הריני נזיר מאה יום, ונזיר לאחר עשרים יום”, דהשתא הקדים המאה יום, [אי אמרת] חיילי מהשתא, אי לא, [וישמא] דהוא הדין דמצי למיבעי הכי וחדא מנייהו נקט. [הגהת התוס'].

³ ואף על גב דאמרינן במתניתין, נולד לו בן עד שבעים, לא הפסיד כלום, דימי בנו עולים למנין המאה יום ... יש לומר דלא דמיא למתניתין, דבמתניתין לא נדר נזירות אלא אם יולד אחר שבעים, אבל אם יולד תוך השבעים, שיוכל להבליע נזירות דבנו תוך המאה, אין דעתו למנות נזירות לבנו בפני עצמו ... אבל הכא שקיבל נזירות אחר עשרים, בדעתו למנות לו מנין שלא יעלה למנין המאה יום ... [הגהת התוס'].

⁴ ואף על גב דתגלחת סותר, היינו כדי שיהיה לאחר התגלחת שלושים יום, כדי גידול שיער, אבל אם נשארו אחר התגלחת שלושים יום, עד כלות נזירותו, אינו סותר כלום, כיון דאית ליה גידול שיער דתגלחת טהרה, והכי אמרינן בפרק שלושה מינין, והכא נשארו לו שמונים יום, כדי גידול שיער ויותר. [תוס'].

⁵ והוא הדין דמצי למיבעי, אי אמר “הריני נזיר עולם לאחר עשרים, ומעכשיו נזיר סתם”. [תוס'].

קבל מיד, והשניה כשיוולד לו בן. ומאחר שאת הראשונה קיבל מיד, עליו להתחיל למנות נזירות ראשונה מיד, וכשיוולד לו בן, יתחיל למנות נזירות שניה, אמנם אם נולד לו הבן קודם שהשלים נזירות ראשונה, מאחר שאת הראשונה קיבל תחילה, תחילה ישלים אותה, ויגלח ויביא קרבנות, ורק אחרי כן יתחיל למנות את הנזירות השניה, הבאה עליו על ידי לידת בנו, וכשישלים אותה יגלח פעם שנית ויביא קרבנות נזירות שניה.

“הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר”

האומר, “הריני נזיר כשיהיה לי בן, ונזיר”, קיבל עליו שתי נזירות, את הראשונה קבל כשיהיה לו בן, ואת השניה קיבל עכשיו. אף שהנזירות הבאה עליו מחמת לידת בנו קודמת לנזירות שניה, מכל מקום כל זמן שלא נולד לו בן, אין דבר שיעכב את הנזירות השניה, ולכן מתחיל למנות את הנזירות השניה, אמנם מאחר שהנזירות הבאה מחמת לידת הבן קודמת, אם נולד לו בן קודם השלמת הנזירות השניה, בשעת לידת הבן הוא מניח את הנזירות השניה, ומתחיל למנות את הנזירות שמחמת הבן, ולאחר שמסיים את הנזירות הזו, חוזר ומשלים מה שצריך מנזירות שניה, כגון, אם החל למנות נזירות שניה, ולאחר עשרה ימים נולד לו בן, בלידת הבן מונה שלושים לנזירות ראשונה, ולאחר מכן משלים עוד עשרים לנזירות שניה שכבר מנה לה עשרה ימים, וכשישלים את שתי הנזירות, יגלח על שתיהן יחד, ויביא יחד שני קרבנות נזירות, אחד לנזירות שמחמת לידת בנו, ואחד לנזירות שניה.

אבל לא יגלח אחר שהשלים נזירות בנו, שאם יעשה כן, לא יוכל לגלח על נזירות שניה בסוף עשרים יום שמשלים לה, שאין גידול שער פחות משלושים יום⁵.

“הריני נזיר לאחר עשרים יום ונזיר מעכשיו”

נסתפק רבא, מה דינו של האומר, “הריני נזיר לאחר עשרים יום, ונזיר מעכשיו”, האם כשקיבל עליו נזירות שניה מעכשיו, נתכוון להתחיל למנותה היום, ונמצא מונה לה עשרים יום, ומפסיק, ומונה שלושים לנזירות ראשונה, וחוזר ומונה עוד עשרה לנזירות שניה שכבר מנה לה עשרים יום. או שאין דעתו של אדם לקבל עליו נזירות באופן שיהא לה הפסק, וכשאמר “ונזיר מעכשיו”, נתכוון לומר, שאחרי שיגמור למנות נזירות ראשונה, [שיתחיל למנותה בעוד עשרים יום, ויסיים בעוד חמישים יום], ימנה נזירות נוספת, ומקבל עליו דבר זה מעכשיו, ואם כן עשרים יום ראשונים אינו נזיר, ולאחר מכן יהא נזיר שתי פעמים בזה אחר זה, וכל נזירות מונה לה בפני עצמה, ומגלח, ומביא לה קרבנות בפני עצמה⁶. ולא נפשט הספק הזה.

⁶ ונהי דאם נדר נזיר מרובה, שהיה נשאר אחר נזירות דבנו שלושים יום, דאז היה יכול לגלח לנזירות בנו, ולהשלים נזירותו, ולשוב ולגלח, מכל מקום, במתניתין, דמייירי בסתם נזירות, דהוי שלושים יום, אם יגלח כשישלים לנזירות בנו, לא יוכל לקיים מצות גילוח אנזירות דנפשיה, לכך לא יגלח עד שישלים שתי הנזירות, ויביא שתי קרבנות. [תוס'].

⁷ ואם תאמר, ואמאי לא פשיט ממתניתין, דקתני, מניח את שלו, ומונה של בנו, ושוב משלים את שלו, אלמא לא חישי האי גברא האפסקת נזירותו. איכא למימר, שאני מתניתין, כשהתחיל למנות נזירותו, סבור היה להשלימו, שלא ידע שיוולד לו בן תוך ימי נזרו, דאפשר להיות שפעמים ישלים נדרו קודם שיוולד לו הבן, היילכך גמר ונדר, ואפילו יולד הבן, מפסיק נזירותו, ומניח נדרו ומונה

נטמא בימי נזירות בנו

כבר נתבאר, שנזיר שנטמא בימי נזירותו, סותר כל מה שמנה, ולאחר שנטהר חוזר ומונה מתחילת הנזירות.

עוד נתבאר, שהאומר, "הריני נזיר כשייולד לי בן, ונזיר שלושים יום", מתחיל למנות נזירות שניה מיד, ואם נולד לו בן קודם שהשלימה, מפסיק למנותה, ומתחיל למנות את הנזירות שקיבל מחמת לידת בנו, ולאחר שמסיים למנותה חוזר ומשלים נזירות שניה, ולאחר מכן מביא קרבנות שתי הנזירות יחד.

ונחלקו חכמים מה הדין אם נטמא הנזיר הזה בימי נזירות בנו.

לדעת רבי יוחנן, בימי נזירות בנו, מאחר שהוא באמצע נזירות בנו, וגם באמצע נזירות שלו, אם נטמא, הוא **סותר את כל מה שמנה**, שהכל נחשב כנזירות אחת ארוכה, ועליו לחזור ולמנות שוב גם את נזירות בנו, וגם את נזירות שלו. [אבל אם כבר סיים למנות ימי נזירות בנו, והוא בימי השלמת נזירות עצמו, ונטמא, אינו סותר אלא את נזירות עצמו].

ולדעת ריש לקיש, בשעה שמונה את נזירות בנו, מאחר שעושה אז הפסקה בנזירות שלו, אם נטמא באותה שעה, אינו **סותר אלא את נזירות בנו**, שכל נזירות עומדת לעצמה, [אף על פי שהכל נזירות], ומה שמנה מנזירות שלו, אינו סותר.

נטמא בימי צרעתו

בדף י"ז יתבאר בעזה"י, שנזיר שנצטרע בימי נזירותו, אינו סותר ימים שמנה מנזירותו¹, אולם אותם ימים שהוא מוחלט בצרעתו, אינם עולים לו למנין ימי נזירותו. ונחלקו חכמים, מה דינו אם נטמא במת באותם ימים.

לדעת רבי יוחנן, אף אם נטמא בימי צרעתו, [ואינו עומד בימי נזירות], מאחר שהוא באמצע ימי נזירותו, הוא **סותר את כל מה שמנה**.

ולדעת ריש לקיש, מאחר שימי צרעתו אינם עולים לו לנזירותו, נחשב כמי שאינו עומד עתה בימי נזירותו, ולא נטמא בהם [=צרעת לחוד ונזירות לחוד], ולפיכך, אינו **סותר** נזירותו, וכשיטהר מטומאתו ומצרעתו, ישלים מה שלא מנה, ודיו.

נטמא בימי גידול שער

כבר נתבאר, שאין גידול שער פחות משלושים יום, כלומר הנזיר שהשלים נזירותו, ועליו לגלח שערו ולהביא קרבנות, צריך שיהיו לו שערות של שלושים יום לכל הפחות, ולכן אם גילח והיה לסטים בתוך שלושים יום אחרונים לנזירותו, מאחר שבהשלמת נזירותו אין לו שערות של שלושים יום, עליו להמתין עד תשלום שלושים יום מתגלחתו, כדי שיוכל לגלח, ולהביא קרבנות של השלמת נזירותו.

ונחלקו חכמים, מה דינו אם נטמא באותם ימים שאחר השלמת מנין ימי

¹ וכגון שקיבל נזירות למאה יום, ונצטרע כשנשארו לו יותר משלושים יום, שאם לא כן, בכל אופן יאה עליו להמתין אחר תגלחת הצרעת שלושים יום.

כשמכביד שערו מקיל בתער בלבד ומביא שלוש בהמות], ואם כן אפשר שלא היתה **זעתו שתפסיק נזירות ראשונה באמצע ימי נזירות עולם**, אלא עשרים יום ראשונים אינו נזיר כלל, ולאחר מכן נזיר שלושים יום, ומגלח ומביא קרבנות, ולאחר מכן יהא נזיר עולם. או שגם באופן הזה, **זעתו לקבל מיד נזירות עולם, אף על פי שעתיד להפסיק בה לאחר עשרים יום בנזירות סתם**².

"נזיר שמשון לאחר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם"

אף אם נאמר שבאופן הנ"ל, נזירות עולם חלה עליו מיד, אף על פי שעתיד להפסיק בה בנזירות סתם, אפשר שכן הוא משום שיכול הוא להישאל על נזירות שאחר עשרים יום, ולא תהא הפסק בנזירות עולם.

אבל כשאמר, "הריני נזיר שמשון לאחר עשרים ומעכשיו נזיר סתם", מאחר שאי אפשר להישאל על נזירות שמשון, ועל כרחו תפסיק נזירות שמשון בנזירות שבא לקבל עכשיו, אין זעתו שתחול נזירות סתם מעכשיו, באופן שבוודאי יהיה לה הפסק אחר עשרים יום, ולכן יהיה מותר כל עשרים יום, ולאחר מכן תחול עליו נזירות שמשון, ומאחר שתחול, שוב לא תחול נזירות סתם כלל, שהרי נזירות שמשון חלה עליו לעולם. או שגם באופן הזה, לא אכפת לו שיהא הפסק לנזירותו, ולכן חלה עליו נזירות סתם מיד, למשך עשרים יום, ואף שלעולם לא יוכל להשלימה, כי נזירות שמשון מתחילה אחר עשרים יום, מכל מקום עשרים יום שיש מקום לסתם נזירות לחול, היא חלה³.

"כמשה בשבעה באדר"

ביום היוולדו של משה שהיה שבעה באדר, שמחו שמחה גדולה, וביום מותו של משה, שהיה גם כן בשבעה באדר, מן הסתם רבים נדרו בנזיר², ורבו נזירים בישראל מחמת הצער.

ונסתפקו בגמרא בדינו של האומר "כמשה בשבעה באדר", האם נתכוון לומר כיום מותו של משה, וקיבל עליו נזירות, או שנתכוון לומר כיום הוולדו של משה, ושמחה קיבל עליו. ולא נפשט הספק הזה בגמרא.

² וכי אתו עשרים, ימנה נזירות שלושים יום, ומגלח, למאן דאמר נזיר עולם מקיל אחר שלשים יום, או אחר שנה אחת, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, דחוזר לנזירות עולם שהתחיל, ולא חשיב הפסקת נזירותו, כיון שבידו לשאול על נזירות של שלושים יום, והיה עושה נזירות עולם לפניו בלי הפסק, הילכך אמרינן, אפילו לא שאל על נזירות של שלושים יום, יחול עליו נזיר עולם, מהשתא. [תוס'].

³ ולא מצי למיבעי היכא דאמר "הריני נזיר סתם לאחר [כ'] ומעכשיו נזיר שמשון", דודאי חייל עליה לאלתר נזיר שמשון, דכיון דמצי לאתשולי אסתם נזירות לאחר עשרים, ישאל עליו, ולא יהיה הפסק בנזירות שמשון. והך בעיא לא מצי בעי בנזיר עולם, כגון דאמר הריני נזיר עולם לאחר [עשרים], ומעכשיו נזיר [סתם], דודאי חייל עליה נזיר סתם מהשתא, כיון דאפשר איתשיל אנזיר עולם הבא לחול עליו אחר עשרים, שישאל עליו, וישלים סתם נזירות, דדוקא אנזיר שמשון מיבעיא, דלא אפשר לאיתשולי עליה. והכי נמי משמע בפרק שלישי דמכות, אמנתיתין דיש חורש תלם אחד, דנזיר שמשון לא אפשר לאתשולי, נזיר עולם אפשר אתשולי. [תוס'].

² וקצת קשה למאן דאמר, נדרים ונדבות לא קריבין בבמה, אם כן אותם שנדרו בנזיר בפטירת משה רבינו, הא היו נזירים כל ימיהם, ולא יכלו להקריב קרבנות, דקרבן נזיר נידר ונידב הוא, ולא היה היתר גם בשילה, וכן קשה מן נזירות דאבשלום. [תוס'].

נזירותו^א, שהוא ממתין לגידול שערו.

לדעת רב, הנטמא בימים אלו, אינו סותר את נזירותו, [אף לפי סברת רבי יוחנן, שהנטמא בימי נזירות בנו ובימי צרעתו סותר], שכן ימים אלו הם כבר אחר השלמת כל נזירותו, ואינו ממתין אלא לגידול השער.

ולדעת שמואל, הנטמא בימים אלו, סותר את נזירותו, [אף לפי סברת ריש לקיש שהנטמא בימי נזירות בנו ובימי צרעתו אינו סותר], שכן ימים אלו הוא ממתין מחמת נזירותו זו, [ולא מחמת נזירות אחרת או מחמת צרעת], ולכן אם נטמא בהם, הוא סותר את הנזירות.

נטמא אחר שקדש השער בדם

כבר נתבאר, שכשהנזיר משלים את נזירותו, הוא מביא קרבנות נזירות ומגלח שערו. ולהלן יתבאר בעזה"י, מה דינו, כשנטמא אחר הבאת הקרבנות, קודם שגילח את שערו.²

והנה לדעת רבי אליעזר, התגלחת מעכבת את הנזיר בהשלמת הנזירות, וכל זמן שלא גילח על קרבנותיו, הוא אסור לשתות יין, ולדעתו, מאחר שהתגלחת מעכבת, אם נטמא קודם שגילח, סותר את הקרבנות שהביא, ולכשיטהר, עליו להביא שוב קרבנות נזירותו, ומגלח עליהם.

ולדעת חכמים, התגלחת אינה מעכבת, ומשקרבנו עליו קרבנותיו, מיד הוא מותר לשתות יין. ואמר רב חסדא, שלדעה זו³, אם נטמא הנזיר אחר הבאת הקרבנות, קודם שגילח, אין לו תקנה למצוות גילוח, שכן עכשיו שנטמא לא יגלח על הקרבנות, וכשיטהר לא יביא קרבנות אחרים, שכבר יצא באלו, ואם כן, בטלה ממנו מצוות התגלחת.

דין הנזיר ביום הבאת קרבנותיו קודם שהביא

כבר נתבאר, שאחר שכלו לנזיר שלושים ימי נזירותו, בהגיע יום שלושים ואחד, עליו להביא קרבנות ולגלח, ולאחר מכן הוא מותר בכל איסורי הנזירות.

אמנם כל זמן שהנזיר לא הביא את הקרבנות, אף על פי שכבר כלו לו ימי הנזירות, הוא אסור בכל איסורי הנזירות, שבכולם נאמר הריבוי "כל ימי", ללמד שהם נוהגים גם אחר השלמת הנזירות עד שיביא קרבנותיו.

לענין טומאה נאמר, "כֹּל יְמֵי הַזֵּירוּ לְה' עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא" (במדבר ו' ו'). לענין תגלחת נאמר, "כֹּל יְמֵי יְדָר נְזָרוּ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יָזָר לְה' קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדֹּל פְּרַע שֶׁעַר רֹאשׁוֹ" (במדבר ו' ה'). ולענין שתיית יין נאמר, "כֹּל יְמֵי נְזָרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִנְּפֶן הַיַּיִן מִחֻרְצָנִים וְעַד זֶה לֹא יֵאָכְלִי" (במדבר ו' ד').

^א לשון הגמרא, "נטמא ביום גידול שערו", ולא "בימי גידול שערו". וכתבו התוס', האי דנקט "ביום גידול שיערו", ולא נקט "בימיו", כדנקט לעיל בימי צרעתו, לפי [שאי] אפשר שלא יהו נמשכים ימי צרעתו טפי מיום אחד, אבל גידול שיער אפשר שלא יאריך עליו אלא יום אחד, כגון שגילחוהו ליסטים יום שני לנזירותו, והשתא אינו מוסיף על שלשים אלא יום שלבסוף בעבור גידול שיערו. [תוס']

^ב וקורא "קידוש שיערו" שלא גילח, כדכתיב "וקידש ראשו" שפירושו, יתחיל לגדל ראשו. [תוס']

^ג והכל מודים דקאמר רב חסדא, קאי אפלוגא דרב ושמואל, דפליגי דנטמא ביום גידול שער, אם סותר, והכא דנטמא קודם תגלחת, מודים דאינו סותר, דהוי כמי שגילח כבר. [תוס']

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא, שביום זה, קודם הבאת הקרבנות, אף שהוא אסור בכל איסורי הנזירות, יש חילוק בדבר. אם נטמא הנזיר [במזיד], הוא לוקה על כך¹, כמי שנטמא בתוך ימי נזירותו, אבל אם גילח או שתה יין [במזיד], אינו לוקה על כך. והסיבה לכך, כי לענין הטומאה נאמר, "וְטָמֵא רֹאשׁ נְזָרוֹ" (במדבר ו' ט), ללמד, שאיסור טומאה תלוי בראשו, כלומר אף ששלמו ימי נזירותו, ואין לו נזירות אלא בשערו, שעדיין לא גילח, אסור הוא בטומאה לגמרי, ואם נטמא לוקה². אבל לענין תגלחת ויין, לא נאמר כן, ואינם תלויים אלא בימי נזירותו.

דף ט"ו

אולם בברייתא מבואר שלא כדברי רבי יוסי ברבי חנינא, ואין חילוק בדבר, ואם עבר הנזיר על אחד מכל איסורים אלו קודם הבאת קרבנותיו, הרי זה לוקה על כך.

"הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום"

בדף י"ג נתבאר, שהאומר, "הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר", קיבל עליו שתי נזירויות, את הראשונה קבל לכשיהיה לו בן, ואת השניה קיבל עכשיו, ואף שהנזירות הבאה עליו מחמת לידת בנו קודמת לנזירות שניה, מכל מקום כל זמן שלא נולד לו בן, אין דבר שיעכב את הנזירות השניה, ולכן מתחיל למנות את הנזירות השניה, ואם נולד לו בן קודם השלמת הנזירות השניה, כשנולד לו הבן הוא מניח את הנזירות השניה, ומתחיל למנות את הנזירות שמחמת לידת הבן, ולאחר שמסיים את הנזירות הזו, חוזר ומשלים מה שצריך מנזירות שניה, וכשישלים את שתי הנזירויות, יגלח על שתיהן יחד, ויביא יחד שני קרבנות נזירות, אחד לנזירות שמחמת לידת בנו, ואחד לנזירות שניה.

ומבואר במשנתנו, שכן הדין כשהיתה נזירות שניה שלוששים יום, [או יותר, אבל כשנולד לו בנו לא נשארו ממנה שלוששים יום], ונמצא, שכשנולד לו בנו, והיה לו למנות שלוששים לנזירות שמחמת לידת הבן, היו לו מנזירות שניה פחות משלושים יום, ואם ימנה רק עד השלמת נזירות שניה, לא ינהג נזירות אחר לידת בנו שלוששים יום, ולכן מונה שלוששים לנזירות בנו בפני עצמם, וחוזר ומונה שאר ימים שנשארו מנזירות שניה³.

אבל כשנשארו לו מנזירות שניה יותר משלושים יום, כגון שאמר תחילה,

¹ אבל אינו סותר נזירות שמנה, אחר שכלו ימיו כבר. ונהי דאשכחן בפירקא דלקמן, ואייתי לעיל, נטמא יום מאה ואחד סותר שלשים, היינו דוקא יום מאה ואחד, וגזרינן אטו יום שלשים, דהוי יום תגלחת דאורייתא, כדתנן פרק קמא, אבל ביום מאה ושנים אינו סותר, או ביום שלשים ואחד אינו סותר. [תוס']

² ומיהא אם נטמא אחר שהביא קרבנותיו, לא מחייב למאן דאמר תגלחת לא מעכבא, דהך דרשא לא מתוקמא אלא קודם הבאת קרבן, ומיקרי שפיר נזירות תלוי בראשו, אף על פי שעדיין לא הביא קרבנותיו, לפי שאין בנפשו לעשות אלא תגלחת, אבל אם שתה יין או גילח, לא מחייב, דהא ליכא בהו קרא כמו גבי טומאה. [תוס']

³ לכאורה משמע כדמפרש, דאחר שישלים של בנו, יחזור וישלים את שלו, כי ימי בנו אין עולין לנזירות מאה יום שלו, כמו ברישא, דקתני מניח את שלו. [] מיהא יש בירושלמי, נולד ביום שמונים, סותר עשרה, נולד ביום תשעים, סותר עשרים. ולפי שיטת הירושלמי, מיד כשנולד הבן מונה של בן לבדו, ואותו מנין בן עולה לו לנזירות דמאה יום. [] ושמה יש לפרש הירושלמי, דסותר עשרים, כלומר בשביל בנו קאמר, דמונה עשרה של מאה ועשרים אחר המאה, ולעולם הכי נמי קאמר, שאין עולה לנזירות דמאה כלל, וחוזר וישלים המאה כמו שהיה לו למנות קודם לידת הבן. [תוס']

"הריני נזיר לכשיולד לי בן, ונזיר מאה יום", והחל לנהוג נזירות שניה, ונולד לו בן בתוך שבעים יום ראשונים שלה^א, מאחר שעדיין יש לו שלושים יום מנזירות זו, יעלו לו ימים אלו גם לנזירות שמחמת לידת בנו, ודי לו להשלים מאה יום, ואז יביא קרבנות עבור שתי הנזירויות^ב.

נולד לו בן ביום שבעים יום זה עולה לכאן ולכאן

נתבאר, שהמקבל עליו נזירות כשיוולד לו בן, ונזירות מאה יום, אם נולד לו בן בתוך שבעים יום ראשונים לנזירותו, אף שמתחיל למנות מיד שלושים לנזירות בנו, אינו צריך להשלים מה שנחסר מנזירותו, אלא מונה לשתי הנזירויות יחד מאה יום.

ואמר רב, שבאופן הזה, שנזירות בנו נבלעת בנזירותו, ודי לו למנות לנזירות עצמו שבעים יום, אם נולד לו בנו ביום שבעים לנזירותו, לא ימנה מאה יום לשתי הנזירויות, ויגלח ביום מאה ואחד, אלא ימנה לשתי הנזירויות יחד, תשעים ותשעה יום בלבד, ויגלח ביום מאה.

והטעם לכך, כי **יום שבעים של נזירותו, מאחר שנולד לו בנו, הוא יום השלמת נזירותו שלו, שכן מעתה די לו בשבעים לנזירותו, ויום השלמת הנזירות מקצתו נחשב לו ככולו, ומקצתו נחשב ליום ראשון לנזירות בנו, ואם כן ישלים שלושים של נזירות בנו ביום תשעים ותשעה, וביום מאה יגלח על הנזירויות^ב.**

ומה ששנינו, שאם נולד לו הבן עד שבעים, לא הפסיד, באמת היו יכולים לשנות יותר מזה, שאם נולד לו בן ביום שבעים, הריח, אלא נקטו כן, משום הסיפא, שאם נולד לו הבן אחר שבעים, הפסיד, שיש לו למנות עוד שלושים, וכנגד זה שנו, שאם נולד לו הבן עד שבעים לא הפסיד.

^א ובגמרא מוכחא, דאם נולד לע"א, דסותר, אף על גב דאיכא שלשים יום עד המאה מיום לידת הבן. והטעם, דיום לידת הבן נימנית ממנין שלו, ולא תחשב לימי הבן, וליכא אלא עשרים ותשעה עד יום מאה. [ו] וצריך עיון שהרי פירש לעיל, שאם נולד הבן ביום ראשון שהתחיל בו נזירותו, שימנה שלושים ועולין לשניהם. וצריך ליתן חילוק בדבר, דרישא הואיל וביום לידת הבן התחיל למנות נזירות של עצמו, ימנה לשניהם, אבל הכא שהתחיל זה ימים רבים של עצמו, לא ימנה יום הלידה לבנו כי אם לעצמו. [הגהת התוס'].

^ב דאף על גב דמיד כשיוולד בנו, צריך להניח את שלו ולמנות של בנו, שהרי קיבלו תחילה, כדאמר לעיל, אפילו הכי, כיון דשל בנו מובלעין בתוך המאה יום, עולים לשל בנו, ולשלו, וישלים מאה יום, ויגלח על שניהם, ויביא שני קרבנות. [תוס']. והטעם לכך ביארו התוס' לעיל, שכן דעת הנודר, שאם יוכל להבליע נזירות בנו בתוך מאה יום, אין דעתו לקבל אלא מאה יום חוץ מנזירות בנו אלא לכל יחד, כלומר שבעים לנזירותו, ושלושים לבנו. [ו] והוא הדין לעיל, כי אמר "הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר", והתחיל למנות את שלו, אם נולד לו הבן ביום ראשון למנינו, דאז נתן שלשים יום עולין היו לבנו ולעצמו, כיון דשל בנו מובלע בשל עצמו, דאידי ואידי שלושים יום. [ו] ודוקא כי קבל נזירות דבנו ברישא, דמיד שנולד הוא זקוק למנות אותו, מהני הבלעה, אבל קבל נזירות דמאה יום תחילה, לא חייל נזירות בנו עליו [עד] השלמת נזירותו, אלא משלים נזירות מאה, ויגלח, ויביא קרבן לנזירותו, ושוב יעשה נזירות דבנו שלושים יום ויגלח לשלושים יום ויביא קרבן. [תוס'].

^ג אף על פי שאם לא נולד לו הבן, לא היה יכול לגלח על נזירתו אלא ביום מאה ואחד, השתא כשנולד הבן, יכול לגלח ביום מאה. [ו] ואם תאמר, ומאי סברא היא, כיון דאם לא נולד לו בן, לא יכול לגלח עד יום מאה ואחד, דהא לא מצי לגלח עד יום מאה ואחד לנזירות דנפשיה, השתא נמי לא יגלח עד יום מאה ואחד. ויש לומר דהא דלא מצי לגלח ביום מאה, לא הוא אלא מדרבנן, כמבואר בפרק ראשון, דמדאורייתא מצי לגלח ביום מאה, דמקצת היום ככולו, אלא דרבנן גזרו דלא מגלח עד יום מאה ואחד, אטו היכא דאמר שלימים, והכא אוקמיה אדין תורה, כשנולד לו בן, שיוכל לגלח ביום מאה, כיון דלנזירות דבנו קא הוי יום שלושים ואחד, ויכול לגלח לנזירות דבנו ביום מאה, הלכך גם לנזירות דנפשיה עולה התגלחת של יום מאה. [תוס'].

גזרת שבעה וגזרת שלושים

מי שמת אחד מקרוביו, גזרו עליו חכמים דיני אבלות, יש דברים שגזרו עליו שבעה ימים [=גזרת שבעה], ויש דברים שגזרו עליו שלושים יום [=גזרת שלושים], והם מבוארים במסכת מועד קטן.

ואלו הדברים הנוהגים **בשבעת ימי אבלות**. האבל אסור (א) במלאכה, (ב) ברחיצה, (ג) וסיכה, (ד) ונעילת הסנדל, (ה) ותשמיש המטה, (ו) ואסור לקרות בתורה, (ז) ואסור בשאלת שלום, (ח) ובבניסה, (ט) וחייב בעטיפת הראש, (י) ובכפיית המטה. [ואסור להניח תפילין ביום הראשון]. וכמו כן הוא אסור בדברים הכלולים בגזרת שלושים.

ואלו הדברים הנוהגים **כל שלושים יום**, האבל אסור (א) בגיהוץ, (ב) ובתספורת, (ג) ובשמחה, (ד) ובאיחוי הקרע, [ויש קרעים שאינו מאחה לעולם].

הרגל מבטל גזרת שבעה וגזרת שלושים

א. ביטול גזרת שבעה.

במסכת מועד קטן מבואר, שהקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל, מאחר שנהג אבלות שלושה ימים, בהגיע הרגל בטלה ממנו גזירת שבעה, ואינו צריך להשלים אחר הרגל^א.

ב. ביטול גזרת שלושים.

עוד מבואר במסכת מועד קטן, שלדעת חכמים, הקובר את מתו שמונה ימים קודם לרגל, מאחר שהגיע לימי גזרת שלושים קודם הרגל, ורק אחרי כן הגיע

^א ולא דמי למאי דפרשינן במתניתין, דאי נולד הבן ביום ראשון לנזירות, דעולה לשניהם, דודאי כיון שהוא תחילת נזירות לזה כמו לזה, למה יעלה לאחד טפי מלשני, אבל הכא דהוא התחיל לנזירותו כבר זה ימים רבים, סברא הוא דיום לידה יהיה נחשב ונגרר אחר ימים שעברו, דהיינו לנזירות דנפשיה, ונזירות הבן יתחיל מיום שאחר הלידה. [ואם תאמר, והא תנן לקמן ומייתנין לה בפרק קמא, דיום שלשים עולה מקצתו לראשון ומקצתו לנזירות שני, אלמא דיום שלושים עולה לכאן ולכאן. ויש לומר דשאני התם דאותו יום בין שתי נזירות, וראוי להחשיבו תחילתו לנזירות ראשון וסופו לנזירות שני, משום דכיון דהביא קרבנותיו, אם כן נגמר נזירתו, דין הוא שיתחיל נזירות השני מיד, מידי דהוה אמקבל נזירות בחצי היום, דאותו יום עצמו עולה למנין נזירות, אבל הכא דיום לידה דהיינו שבעים ואחד עומד באמצע נזירות ידידה, ובהתחלת נזירות דבריה, ראוי להחשיבו כולו לנזירות ידידה, אחר ימים שעברו, משום דגם הוא מחשבון מאה יום, וכיון שאותו יום שבעים ואחד נחשב אחר מאה, שוב אין למנותו שיהיה חשוב כיום שלם להיות נחשב נזירות אחד, לכך אינו עולה לבנו לתנא דמתניתין. [תוס'].

^ב ומיהו לאו הילכתא הכי, דבמועד קטן הכי מסקינן, אפילו שעה אחת קודם לרגל, בטלה הימנו גזירת שבעה. [תוס'].

טהורה, שראיה אחרונה אינה מטמאה אותה למפרע².

ולמדנו מכאן, שלדעת רבי יוסי, מקצת יום ששמרה עצמה בטהורה, נידון ככולו, להיחשב כיום שמירה מחמת טומאה שמא תמול, ואותו יום עצמו נחשב כיום טומאה של ראיה שניה, שתשמור לו מחר בטהרה ותטבול ותטהר. הרי שיום זה עולה לה לכאן ולכאן, להיחשב כיום שמירה בטהרה לראיה של אתמול, וליום ראיה של טומאה של היום.

ודברי רב לעיל, שאמר כן לענין הנזירות, שיום שבעים עולה לו לכאן ולכאן, הם כדעת רבי יוסי.

והנה מצינו ברייתא אחרת, בה מבואר, שלדעת רבי יוסי, שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה את הפסח, ולאחר מכן ראתה דם, אף על פי שהיא פטורה מלעשות פסח שני, היא מטמאה למפרע. ולכאורה ברייתא זו סותרת את המבואר לעיל, שלדעת רבי יוסי אינה מטמאה למפרע. ונאמרו שני אופנים לבאר דעת רבי יוסי.

יש אומרים, שדעת רבי יוסי כפי המבואר לעיל, ששומרת יום כנגד יום כשטבלה, טהרה בוודאי, וכשראתה אחרי כן דם, מטמאה רק מכאן ולהבא, ולא למפרע. וזו הסיבה שאם בשעה שטהרה שחטו עליה את הפסח יצאה בו ידי חובתה, כי גם כשנטמאה אחרי כן, לא נטמאה למפרע, כן הוא דין התורה. ומה ששינוי בברייתא השניה, שהיא טמאה למפרע, אינו אלא מדרבנן, לטמא מה שנגעה בו באותה שעה, אבל מהתורה היא טהורה באותה שעה, ולכן פטורה מפסח שני. וכך אמר רבי אושעיא, שלדעת רבי יוסי הוא טמאה למפרע מדרבנן.

יש אומרים, שדעת רבי יוסי כפי שאמר בברייתא שניה, ששומרת יום שטבלה וחזרה וראתה דם מטמאה למפרע, כאילו מעולם לא נטהרה. והסיבה לכך שיצאה ידי חובתה בפסח, כי באותה שעה ששחטו עליה הפסח, אין אדם בעולם שידע שתחזור ותיטמא, והרי זו טומאת התהום, כלומר טומאה שאינה ידועה לשום אדם, ולענין טומאת מת, הלכה היא, שאם נטמא במת בטומאת התהום, שאין מי שידע בה, יצא בפסח זה ופטור מפסח שני, ודעת רבי יוסי, שכן הדין לענין טומאת תהום של זיבה, שאינה דוחה אותה מהפסח.

ובכל אופן, כדין שומרת יום כנגד יום, שהיה שני של ערב הפסח, כך דין זב שראה שתי ראיות³ שדינו לטבול ביום שביעי שלו, שאם חל יום זה בערב הפסח, וטבל, ושחטו עליו הפסח, וחזר ראה, דעת רבי יוסי, שהוא מטמא למפרע, ובכל זאת פטור מלעשות פסח שני.

הרגל, בהגיע הרגל בטלה ממנו גזירת שלושים, ואינו צריך להשלים אחר הרגל. ולדעת אבא שאול, הקובר את מתו שבעה ימים קודם הרגל, בהגיע הרגל בטלה ממנו גזרת שלושים, כי לדעתו, מקצת יום שביעי ככולו, ואם כן, כבר ביום שביעי נכנס לימי גזרת שלושים, ובהגיע הרגל אחרי כן, בטלה ממנו גזרת שלושים, ואינו צריך להשלים אחר הרגל.

לדעת חכמים, אין הרגל מבטל גזרת שלושים, אלא אם כן הסתפר קודם הרגל, אבל אם לא הסתפר קודם הרגל, אסור להסתפר אחר הרגל, שלא נדחת גזרת שלושים אלא מפני כבוד הרגל, והואיל ולא חלק כבוד לרגל, לא יועיל לו הרגל להפסיק, וישלים אחר הרגל. ולדעת אבא שאול, אפילו אם לא הסתפר קודם הרגל, הרגל מבטל ממנו גזרת שלושים.

דברי רב אינם כדעת אבא שאול

נתבאר, שהמקבל עליו נזירות כשיוולד בנו ונזירות מאה יום, ונולד לו בן ביום שבעים, די לו בשבעים לנזירות עצמו, ולדעת רב, יום זה עולה לכאן ולכאן, גם להשלמת נזירות עצמו, וגם להתחלת נזירות בנו, ומונה עד תשעים ותשעה יום ומגלח ביום מאה.

עוד נתבאר, שלדעת אבא שאול, יום שביעי של גזרת שבעה, מקצתו ככולו, ואם היה יום זה ערב הרגל, נחשב כמי שהחל לנהוג בו גזרת שלושים קודם הרגל, והרגל מבטל ממנו גזרת שלושים, ואם כן לדעתו יום שביעי עולה לכאן ולכאן, גם להשלמת יום שביעי של גזרת שבעה, וגם ליום של תחילת גזרת שלושים.

ומתחילה רצו לומר, שדברי רב הנ"ל לענין נזירות, הם כדעת אבא שאול לענין אבילות, שיום אחד עולה לכאן ולכאן.

אולם דחו זאת ואמרו, שאפשר שלא הקל אבא שאול להחשיב יום אחד לשני מניינים, אלא לענין אבילות, שמנין שבעה ומנין שלושים מתקנת חכמים⁴. אבל לענין מנין ימי נזירות שהם מהתורה, אין יום אחד עולה לכאן ולכאן.

שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה

אשה שרואה דם, שבעה ימים ראשונים של ראיה, [בין אם הראיה נמשכת כל אותם ימים, ובין אם היא נפסקת], היא נידה, [ובסוף שבעה ימים היא טובלת, והיא טהורה], ולאחר מכן, במשך אחד עשר יום היא ראויה לטומאת זיבה. ראתה דם יום אחד מאותם ימים, היא זבה קטנה, ודינה להיות שומרת יום אחד בלא ראיה, וטובלת בו, וטהורה היא, וכן הדין אם ראתה דם שני ימים רצופים מאותם ימים, שומרת יום אחד בלא ראיה, וטובלת בו, והיא טהורה.

ואמר רבי יוסי, שאם ראתה דם יום אחד שקודם יום הקרבת הפסח, ולמחרת ביום הקרבת הפסח שמרה עצמה ולא ראתה דם, וטבלה, והקריבו עליה את הפסח, ולאחר מכן ראתה דם בו ביום, אף שאינה יכולה לאכול מהפסח, כי כבר נטמאת, יצאה ידי חובתה בפסח שהקריבו עליה, שבשעת הקרבתו היתה

² אבל רבנן פליגי, ומטמאי למפרע, וחשיבין זה היום ככולו טמא, כיום של אתמול. [תוס'].

³ דווקא שראה שתי ראיות, דאילו בעל שלשה, לא חזי למיכל לאורתא בקדשים, עד יום שמיני שיביא קרבנותיו, וביום שמיני לא מצי למינקט, ואחר כך ראה, מטמא משכב ומושב למפרע, דמיום שביעי ואילך פסק מסתירה, ומשכב ומושב דמאתמול שאחר הטבילה עד הנה טהורין, ואפילו ראה היום ביום שמיני, לא מטמא למפרע. [תוס'].

⁴ דמן התורה אינו אבל אלא יום ראשון, כדכתיב "ואחריתו כיום מר". [תוס'].

דף ט"ז

תוכן עניינים

זבה גדולה לרבי יוסי

כבר נתבאר, שאשה שרואה דם באחד עשר יום הראוים לזיבה, אם ראתה דם יום אחד, היא זבה קטנה, ודינה להיות שומרת יום אחד בלא ראייה, וטובלת בו, וטהורה היא, וכן הדין אם ראתה דם שני ימים רצופים מאותם ימים, שומרת יום אחד נוסף בלא ראייה, וטובלת בו, והיא טהורה. אך אם ראתה שלושה ימים רצופים, היא טמאה, עד שתהא סופרת שבעה ימים בלא ראייה^א, ולאחר מכן תטבול, ותביא קרבנות.

והנה נתבאר, שלדעת רבי יוסי, הרואה דם יום אחד, מאחר שהחלה יום שני בלא ראייה, הוא נחשב לה כיום ששמרה עצמה טהורה, ומעתה, אם תראה שוב ביום השני^ב, תהא טמאה רק משעת ראייה ואילך, ולא למפרע, ואם כן ראייה שניה נמנית כתחילת ראייה, כלומר כראייה ראשונה ולא כראייה שניה המצטרפת לראשונה. ונמצא שאם תראה דם באופן הזה, אפילו ימים רבים בזה אחר זה, כל שיהיו תחילת הימים בלא ראייה, לא יצטרפו הראיות לעשותה זבה גדולה, שכל ראייה תהא נמנית לעצמה.

ונאמרו שני אופנים, היאך תהא זבה גדולה לדעת רבי יוסי^ג.

א. כשהיתה שופעת שלושה ימים רצופים בלא הפסק, שבאופן הזה, אין לה שום יום שמור מראיה.

ב. כשראתה שני ימים מקודם השקיעה ועד סופה, שבאופן הזה היא ראתה שלושה ימים, ואין לה שום תחילה של יום שמור מטומאה.

סליק פרק הריני נזיר

דף ט"ז

"ערך כלי עלי".....

שני לשונות סותרים.....

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה.....

המתנדב מנחה שלא כהלכתה.....

דף י'

אמרה פרה הריני נזירה.....

ביאור משנתנו כדברי רמי בר חמא.....

ביאור משנתנו כדברי רבא.....

דף י"א

נזיר מכוס יין.....

קיבל נזירות על מנת שיהיה מותר באחד מהאיסורים.....

קיבל נזירות בלא לדעת אחד מדיני הנזירות.....

קיבל נזירות וסבור שיתירו לו אחד מהאיסורים שבה.....

ארבעה נדרים התירו חכמים.....

שנים שקבלו נזירות ותגלחת נזיר נוסף.....

"הריני נזיר ועלי לגלח" ושמע חבירו ואמר "ואני".....

דף י"ב

האומר לשלוחו "צא וקדש לי אשה" סתם.....

קן סתומה שפרחה גוזל אחת מהן לאויר העולם.....

אשה שלא היו קרובותיה פנויות בשעת השליחות.....

קיום הנדר קודם לנדר.....

הפרת הנדר קודם לנדר.....

הפרת נדרים על ידי שליח.....

התחייבות של הבאת קרבנות נזיר.....

דף י"ג

"הריני נזיר לכשיהיה לי בן" או "ולד".....

הפילה אשתו.....

הפילה והפריש קרבן וחזרה וילדה מאותו הריון.....

"הריני נזיר לכשיהא לי בן" ושמע חבירו ואמר "ועלי".....

^א וצריך לומר, דודאי בזבה גדולה, לא אמר רבי יוסי דיום שלישי יהיה ממנין של שבעה של טהרה, דהא בפרק תינוקות קאמר, דכותאי יום שפוסקת בו מונה אותו למנין שבעה. והטעם, דמצינו דבסוף הספירה מקצת היום ככולו דזב וזבה טובלין ביום, הילכך בזבה קטנה דתחילת הספירה היא סוף החשבון, אמרינן ביה מקצת היום ככולו, אבל בתחילת ספירת זבה גדולה, שזקוקה לספור שבעה, אז לא אמרינן בתחילת ספירת שבעה נקיים, מקצת היום ככולו. [תוס'].

^ב ואף על פי שלא טבלה בינתיים, דהוי כמו ראתה ביום א' וביום ג' וביום ה', דלא הויא זבה, ואף על גב שלא טבלה בינתיים, דבעינן שתראה שלושה ימים רצופים. [תוס'].

^ג וקשה, ואמאי לא משכחת לה דרואה שלשה לילות, דהשתא היא טמאה בתחילת היום. (א) ופירש בקונטרס בכיצד צולין, לפי הדברים דלמאן דאמר מקצת היום ככולו, תחילת הלילה תהא נמי ככולה לספירה, ובתחילת הלילה סליק לה שימור, ואין צריך עלות השחר. [] ולא נראה, דמשנה שלימה היא בפרק תינוקות, ושויין ברואה תוך י"א יום, וטבלה לערב [ושמשה], שמתמאין משכב ומושב, ומוכח התם דתחילת הלילה לא הוי שימור. (ב) ונראה לרבינו תם [וי"ג ר"ט], דכי היכי דלרבי יוסי תחילת יום הוי שימור, הכי נמי ראתה בלילה, סוף היום דלמחר שאינה רואה עולה לשימור, דכך לי סוף היום כתחילת היום. [תוס'].

בקי צור

לקבלת העלון בדוא"ל בחינם:
bekitsur1@gmail.com

לע"נ מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת הר"ר יעקב אליהו ושרה שיבלחט"א
לע"נ הר"ר אריה דוד הכהן פינק ז"ל בן הר"ר משה מאיר ז"ל

גיליון ח 55
מסכת נזיר ט' – ט"ז

דין הנזיר ביום הבאת קרבנותיו קודם שהביא	12
דף ט"ו	12
"הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר מאה יום"	12
נולד לו בן ביום שבעים יום זה עולה לכאן ולכאן	13
גזרת שבעה וגזרת שלושים	13
הרגל מבטל גזרת שבעה וגזרת שלושים	13
דברי רב אינם כדעת אבא שאול	14
שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה	14
דף ט"ז	15
זבה גדולה לרבי יוסי	15
סליק פרק הריני נזיר	

"הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן"	9
"הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר"	10
"הריני נזיר לאהר עשרים יום ונזיר מעכשיו"	10
"הריני נזיר לאהר עשרים יום ומעכשיו מאה יום"	10
דף י"ד	10
"הריני נזיר לאהר עשרים יום ומעכשיו נזיר עולם"	10
"נזיר שמשון לאהר עשרים יום ומעכשיו נזיר סתם"	11
"כמשה בשבעה באדר"	11
נטמא בימי נזירות בנו	11
נטמא בימי צרעתו	11
נטמא בימי גידול שער	11
נטמא אחר שקדש השער בדם	12